БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ЎЗБЕКИСТОН КП МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН • № 138 (17.122). • 18 июнь 1978 йил, якшанба • Баҳоси 2 тийин.

ШАҲАР БАЙРОҒИДА ЖАНГОВАР ОРДЕН

ЛУГА (Ленинград области), 16 июнь. (ТАСС мухбири). Бу ерда КПСС шаҳар комитети ва халқ депутатлари шаҳар Советининг Луга шаҳрига I даражали Ватан уруши орденини топширишга бағишланган тантанали мажлиси бўлди. Бу шаҳар Улуғ Ватан уруши йилларида ўз меҳнаткашларининг кўрсатган мардлиги ва қаҳрамонлиги, хўжалик ва маданий қурилишда эришган катта муваффақиятлари учун ҳамда бунёд этилган кунига 200 йил тўлиши муносабати билан ана шу орденни олишга сазовор бўлди.

Мажлис қатнашчилари ўртоқ Л. И. Брежнев бошчилигидаги КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросини баланд руҳ билан фахрий президиумга сайладилар.

Мажлисда ҳамма томонидан самимий кутиб олинган КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, Ленинград область партия комитетининг биринчи секретари Г. В. Романов нутқ сўзлади.

У гулдурос қарсаклар остида КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари, СССР Олий Советн Президиумининг Раиси ўртоқ Л. И. Брежневнинг Луга меҳнаткашларига йўллаган самимий табрикларини топширди.

Ватанимиздаги бошқа шонли шаҳарлар билан бир қаторда Луганинг ҳам жанговар орден билан мукофотланиши Коммунистик партия ва Совет давлати совет халқининг уруш йилларидаги фидокорона сабот-матонати ва қаҳрамонлигига юксак баҳо берганлигини тасдиқловчи янги далилдир, меҳнат соҳасида эришган катта муваффақиятларини тақдирлашдир, деди нотиқ.

Г. В. Романов СССР Олий Совети Президиумининг Луга шаҳрини I даражали Ватан уруши ордени билан мукофотлаш тўғрисидаги Фармонини ўқиб берди ва ҳамманинг давомли қарсаклари остида орденни шаҳар байроғига қадаб қўйди.

Мажлисда КПСС Луга шаҳар комитетининг биринчи секретари В. М. Гребнев, Абразив ишлаб чиқариш бирлашмасининг слесари И. И. Козлов, партизанлар ҳаракати ветерани, Совет Иттифоқи Қаҳрамони К. Д. Карицкий ва бошқалар сўзга чиқдилар. Улар луганикларнинг жанг майдонидаги ва меҳнат соҳасидаги жасоратига юксак баҳо берганликлари учун КПСС Марказий Комитетига, СССР Олий Совети Президиумига, Совет ҳукуматига, шахсан ўртоқ Л. И. Брежневга қизғин миннатдорчилик изҳор қилдилар.

Тантанали мажлис қатнашчилари ғоят баланд руҳ билан КПСС Марказий Комитетига, СССР Олий Совети Президиумига, ўртоқ Л. И. Брежневга табрикнома қабул қилдилар.

«САЛЮТ-6»—«СОЮЗ-29»

КОСМИК КОМПЛЕКСИ ОРБИТАДА

ТАСС ахбороти

1978 йил 17 июнда «Союз-29» космик кемаси билан «Салют-6» станцияси туташтирилди. Станция шу йил 16 мартдан бери автомат режимда учаётган эди. «Союз-29» кемаси станциянинг ўтиш бўлмасида жойлашган туташтирувчи узелга туташтирилди.

Космонавтлар В. В. Коваленок билан А. С. Иванченков станция ичига ўтгач, Ер атрофи орбитасида киши бошқарадиган «Салют-6» — «Союз-29» илмий-тадқиқот комплекси ишлай бошлади.

Орбитал комплекс экипажлари космонавтлар Романенко билан Гречко бошлаган тадқиқот ва экспериментларни давом эттиради, шу жумладан:

— илм-фан ва халқ хўжалиги манфаатларига хизмат қилувчи маълумотлар олиш учун ер юзи ва атмосфера тадқиқ этилади;

— астрофизик тадқиқотлар ва экспериментлар ўтказилади;

— янги хил материаллар ҳосил қилиш имкониятини ўрганиш мақсадида технологик экспериментлар ўтказилади;

— медицина-биологик тадқиқотлар ўтказилади;

— техникавий экспериментлар ўтказилади ва комплекс конструкцияси, борт системалари ва аппаратлар синаб кўрилади.

Орбитал комплекс ичидаги системалар нормал ишлаб турибди.

Космонавт В. В. Коваленок ва А. С. Иванченков ўртоқлар «Салют-6» — «Союз-29» комплексининг бортида иш программасини бажаришга киришдилар.

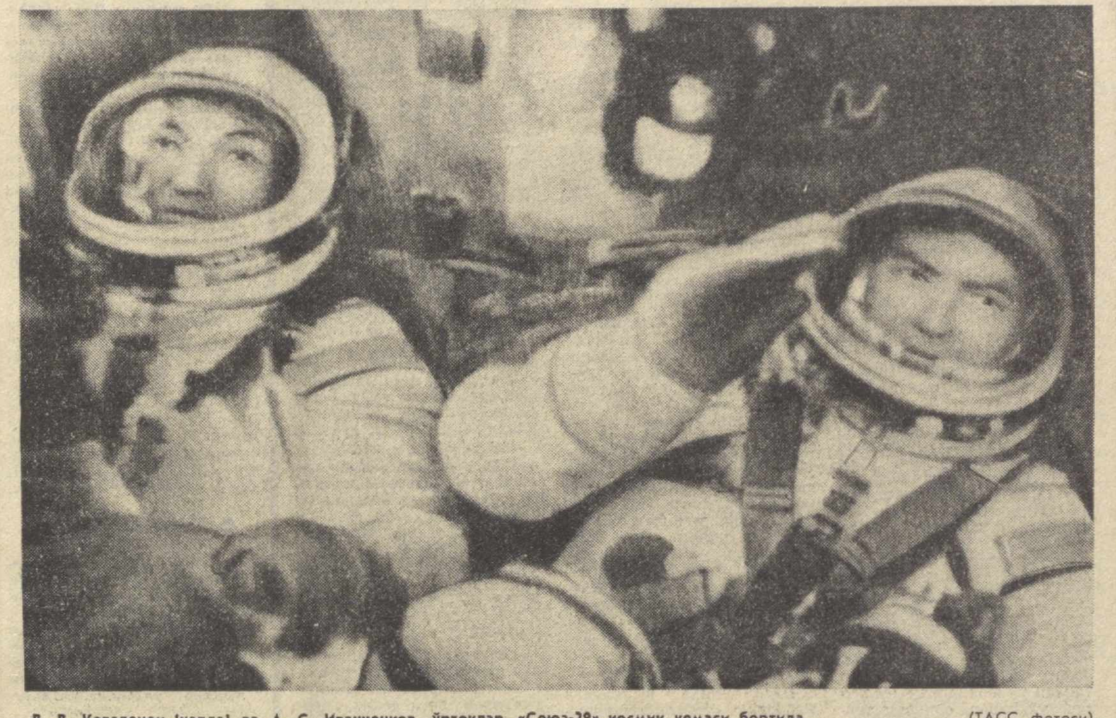

В. В. Коваленок (чапда) ва А. С. Иванченков ўртоқлар «Союз-29» космик кемаси бортида. (ТАСС фотоси).

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИДА

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети «Фарғона область партия комитетининг КПСС XXV съезди қарорлари асосида ишлаб чиқариш самарадорлиги ва маҳсулот сифатини ошириш борасидаги ташкилотчилик ишлари тўғрисида»ги масалани кўриб чиқди.

Қабул қилинган қарорда айтиладики, Фарғона области саноат корхоналарининг коллективлари республиканинг барча меҳнаткашлари сингари КПСС XXV съезди халқ хўжалигини янада ривожлантириш борасида қўйган вазифаларни бажариш бўйича баланд руҳ билан ишламоқдалар.

Область, шаҳар, район партия комитетлари бошланғич партия ташкилотларига раҳбарликни яхшиладилар, экономика масалалари билан чуқурроқ шуғуллана бошладилар. Меҳнаткашларни ишлаб чиқариш ички резервларини излаб топишга, меҳнат унумдорлигини ошириш, ишлаб чиқариладиган маҳсулот таннархини арзонлаштириш ва сифатини яхшилашга сафарбар этиш борасидаги ишларни кучайтирмоқдалар. Бу масалалар партия комитетларининг пленумлари ва бюроларида, партия йиғилишлари ва ишчилар йиғилишларида, илмий-ишлаб чиқариш конференцияларида кўриб чиқилмоқда.

Партия, касаба союз ва комсомол ташкилотлари, совет ва хўжалик органлари социалистик мусобақага раҳбарликни кучайтирдилар, илғор корхоналар ва ишлаб чиқариш новаторларининг тажрибаларини оммалаштириш ишларини активлаштириб юбордилар. Меҳнаткашларнинг юксак техникавий-иқтисодий кўрсаткичларга эришиш учун курашдаги активлиги сезиларли даражада ортди. Областда Тошкент, Янгийўл шаҳарлари илғор корхоналарининг ташаббуси билан ҳамма коллективларнинг план ва социалистик мажбуриятларни барвақт бажариши учун ҳаракат авж олдириб юборилди. Реконструкциялаш ва техника жиҳатидан қайта қуроллантириш, бошқаришни такомиллаштириш асосида ишлаб чиқаришни механизациялаш ва автоматлаштириш ишлари давом эттирилмоқда. 11 та ишлаб чиқариш бирлашмаси тузилди, корхоналарда ишлаб чиқариш ва технологик жараёнларни автоматлаштирилган бошқариш системаси жорий этилмоқда.

Буларнинг ҳаммаси корхона ишининг натижаларига ижобий таъсир ўтказмоқда. Беш йилликнинг икки йили ичида саноат маҳсулотлари ишлаб чиқариш 7,2 процент, меҳнат унумдорлиги 4,8 процент кўпайди. Шу йил беш ойининг плани ҳамма энг муҳим техникавий-иқтисодий кўрсаткичлар бўйича бажарилди. Саноат ишлаб чиқаришининг ҳажми ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 6,2 процент, меҳнат унумдорлиги 3,5 процент кўпайди.

Шу билан бирга область, шаҳар, район партия комитетлари, корхоналарнинг раҳбарлари, партия ташкилотлари КПСС XXV съездининг қарорлари асосида ўз ишларини қайта қуришда сусткашлик қилмоқдалар, самарадорлик ва сифатни оширишдан иборат умумий талаб ҳар бир иш участкасида, ҳар бир меҳнат коллективида конкрет тадбирлар ва амалий ишларда мужассамлашмоғи учун етарлича қатъият кўрсатмаяптилар. Кўпгина корхоналарда маҳсулот ишлаб чиқаришни кўпайтириш ва айниқса ишлаб чиқариш сифат кўрсаткичларини яхшилаш учун мавжуд резервлар ишга туширилмаган.

1976—1977 йилларда Ўзбекистон ССР халқ хўжалигини ривожлантириш беш йиллик планида кўзда тутилган ишлаб чиқариш ҳажмининг 8,4 процент оширилишига эришилгани йўқ. Фан-техника ютуқларини жорий этиш, мавжуд қувватлар, меҳнат ресурслари ва моддий ресурслардан янада рационал фойдаланиш асосида ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш юзасидан конкрет ишлаб чиқилган перспектив планлари бўлмаган корхоналар ҳам бор. Кўпгина ишлаб чиқаришларда ҳамон қолоқ техника ва технологиядан фойдаланилмоқда. Корхоналарда асосий ишлар ва ёрдамчи ишлар сусткашлик билан механизациялаштирилаётганлиги ва автоматлаштирилаётганлиги сабабли қўл меҳнатининг ҳиссаси катта.

Меҳнатнинг фонд билан таъминланиши юксак суръатлар билан ўсаётгани ҳолда иш унуми секин кўтарилмоқда ва бу нарса фонд самарадорлиги пасайиб кетишига олиб келмоқда. Кейинги олти йил ичида фондларнинг самарадорлиги 18 процент камайди. Асосий фондлардан фойдаланишда жиддий камчиликларга йўл қўйилмоқда, бунинг натижасида нефть маҳсулотлари, химия толаси, цемент, шифер, хом ипак, ип калава ишлаб чиқаришда анча-мунча камомат бўлди. Маҳсулот сифатини комплекс бошқариш системасини жорий этиш ва шунинг асосида давлат Сифат белгиси қўйиладиган маҳсулотлар ишлаб чиқаришни кўпайтиришга етарлича эътибор берилмаяпти — умумий ишлаб чиқариш ҳажмида бундай маҳсулот салмоғи атиги 3,6 процентни ташкил қилади. Стандартларга риоя этилмай маҳсулот чиқариш фактлари ҳам бор.

Ишлаб чиқаришни концентрациялаш ва ихтисослаш, кичик шаҳарларда ва қишлоқ районларида корхоналарнинг филиалларини ташкил этиш асосида ишлаб чиқариш самарадорлигини кўтариш имкониятларидан бўш фойдаланилмаяпти. Область партия комитетлари ва область ижроия комитетлари Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг 1975 йил 24 декабрда қабул қилган «Ишлаб чиқарувчи кучларни янада ривожлантириш ва уларни Ўзбекистон ССРнинг кичик шаҳарларида, шаҳар посёлкалари ва қишлоқ районларининг марказларида жойлаштириш тўғрисида»ги қарорини қониқарли бажармаяптилар. 1976—1980 йилларда ташкил этилиши лозим бўлган 32 корхона, филиал ва цехлардан атиги 5 таси барпо этилган. Республика Енгил саноат, Маҳаллий саноат министрликлари, республика Аҳолига маиший хизмат кўрсатиш министрлиги, Мелиорация ва сув хўжалиги министрлиги, Қишлоқ қурилиши министрлиги, «Узглавводстрой» қарорда кўрсатилган филиалларни ташкил этишга ҳали киришганлари йўқ.

Айрим корхоналарда меҳнат интизоми паст. Қўқон нон маҳсулотлари комбинатида ҳар бир ишчи ҳисобига 16,4 киши-куни йўқотилган. Меҳнатни ва иш ҳақини ташкил этишдаги камчиликлар аста-секин бартараф этилмоқда. Иш ҳақининг ўсиш суръатлари корхоналарнинг бешдан бир қисмида меҳнат унумдорлигининг ўсиш суръатларидан илдам бормоқда. Моддий ресурсларни тежаб сарфлашни кучайтириш ишлари секинлик билан олиб борилмоқда. Ўтган йили корхоналарнинг 16 проценти электр қувватини, 27 проценти иссиқлик энергиясини, 37 проценти ёнилғини тежаб қолишни таъминламадилар.

Область, шаҳар, район партия комитетлари план интизомининг бузилиш фактларига баъзан бепарволик билан қарамоқдалар. 1976 йилда маҳсулотни реализация қилиш юзасидан дастлабки йиллик планлар корхоналарнинг ярмида бир неча марта ўзгартирилди. Йиллик план 1977 йилда қарийб 90 та корхонада, шу жумладан Озиқ-овқат саноати министрлигига қарашли 15, Маҳаллий саноат министрлигига қарашли 6, Химия саноати министрлигига қарашли 7, микробиология саноати бош бошқармасига қарашли 7 корхонада ўзгартирилди. Областдаги бир қанча корхоналар ишлаб чиқариш плани ва маҳсулотни турлари бўйича етказиб бериш планини мунтазам суратда бажармаяптилар. Масалан, Фарғона нефтни қайта ишлаш заводи шу йилнинг беш ойи мобайнидагина халқ хўжалигига бир неча минг тонна дизель ёнилғиси, мазут, автол ва керосинни кам берди.

Саноат корхоналарининг анча қисмида малакали мутахассислар етишмаётганлигига қарамай, кейинги йилларда областда ҳунар-техника билим юртларига ўқувчилар қабул қилиш ва Енгил саноат министрлиги корхоналари учун, айниқса Қувасой чинни заводи ва Фарғона тўқимачилик комбинати учун ишчилар тайёрлаб бериш плани бажарилмаяпти. 1977 йилда 840 ўқувчи ўрнига 668 ўқувчи қабул қилинди.

Фарғона область, шаҳар, район партия комитетлари ўзлари чиқарган қарорларни баъзан тегишинча ташкилий ва сиёсий ишлар билан мустаҳкамламаяптилар, белгиланган тадбирларни амалга оширишда қатъият кўрсатмаяптилар.

Партия комитетлари иш вақтининг нобуд бўлишини янада камайтириш, мавжуд қувватлардан тўла фойдаланиш ва янгидан ишга туширилган корхоналарни тезроқ ўзлаштириш, юксак сифатли, тежамли маҳсулот ишлаб чиқаришни кенгайтириш юзасидан меҳнаткашлар коллективларида мавжуд имкониятлардан ҳали тўла фойдаланмаяптилар. Баъзи корхоналарда ишчиларга тегишли маданий, маиший шароит яратилган эмас.

Бир қанча министрликлар Фарғона области территориясида жойлашган ўзларига қарашли корхоналарнинг ишларидаги камчиликларни бартараф қилиш учун таъсирчан чораларни кўрмаяптилар. Улар бу корхоналарга уларни реконструкциялаш ва ишлаб чиқаришни техника билан қайта қуроллантиришни жадаллаштиришга, кадрлар тайёрлаш ва уларнинг муқим ишлаб қолишларини таъминлашга зарур ёрдам бермаётирлар.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Фарғона область партия комитети зиммасига ушбу қарорда кўрсатиб ўтилган камчиликларни бартараф этиш вазифасини юклади. Партия ташкилотининг, хўжалик органларининг, меҳнаткашлар коллективларининг куч-ғайратини КПСС XXV съезди белгилаган асосий проблемаларга ҳамда ўртоқ Л. И. Брежневнинг Сибирь ва Узоқ Шарқ районларига қилган сафари вақтида белгилаб берган вазифаларга қаратиш, уларни бажаришнинг энг яхши йўлларини қидириб топиш, ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш ва маҳсулот сифатини яхшилаш йўлини изчиллик билан ва ижодий тарзда амалга ошириш керак. Шаҳар ва район партия комитетларига раҳбарлик такомиллаштирилсин, уларнинг ишлари ҳар тарафлама анализ қилинсин, мунтазам суратда уларнинг ҳисоботлари тинглаб турилсин. Ишда уларга кўпроқ амалий ёрдам берилсин. Партия ва ҳукуматнинг қарорларини ҳамда ўз қарорларини бажариш устидан назорат кучайтирилсин ва шу қарорларнинг бажарилиши ташкил этилсин. Ростов областидаги саноат корхоналари коллективларининг «Қолоқларсиз ишлайлик» деган шиор остидаги ҳаракатини ва ишлаб чиқариш самарадорлиги ҳамда меҳнат сифатини ошириш масалаларини комплекс ҳал этиш тўғрисида СССР 50 йиллиги номли Волжск автомобиль заводида бошланган ҳаракатни ривожлантириш юзасидан КПСС Марказий Комитети маъқуллаган тажрибани ўрганиш ва оммалаштириш соҳасида конкрет тадбирлар кўрилсин. Корхоналарда ишлаб чиқаришни бошқаришнинг илғор усулларини жорий этиш, барча меҳнат коллективларининг юксак иқтисодий кўрсаткичларга эришуви учун резервлар ва имкониятларни аниқлаб туриш ва улардан фойдаланиш ишлари кенг авж олдирилсин.

Область, шаҳар, район партия комитетларига ва бошланғич партия ташкилотларига ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш ҳамда ички резервларни сафарбар қилиш асосида беш йиллик план топшириқларини муддатидан илгари бажариш учун курашда коммунистларнинг авангардлик ролини ошириш ишларини кучайтириш тавсия этилди. Ишлаб чиқариш қувватларидан, меҳнат ресурсларидан, ажратиладиган капитал маблағлардан яхшироқ фойдаланиш, барча корхоналарнинг сон ва сифат кўрсаткичлари бўйича белгиланган планларни бажарибгина қолмай, балки янада юксакроқ марраларни эгаллашларига эришиш керак. Меҳнаткашларни меҳнатга коммунистик муносабат руҳида тарбиялаш ишларининг савиясини ошириш, меҳнат ва ишлаб чиқариш интизомини бузувчиларга қарши курашда коллективларнинг ролини кучайтириш керак. Саноатда кадрларнинг қўнимсизлигини камайтириш ва уларнинг доимий ишлашини таъминлаш юзасидан таъсирчан чоралар кўрилсин. Мусобақа кенг авж олдирилсин, электр қуввати ва ёнилғини, металл ва бошқа моддий ресурсларни эҳтиёт қилиб ва тежаб сарфлаш соҳасида илғор коллективларнинг тажрибаси жорий этилсин. Меҳнат коллективларининг куч-ғайрати ишлаб чиқариладиган маҳсулотнинг сифатини оширишга, мана шу энг муҳим вазифани бажариш учун иқтисодий омиллар ҳамда воситалардан тўлароқ фойдаланишга сафарбар қилиш ишлари кучайтирилсин. Давлат Сифат белгиси қўйилган маҳсулот ишлаб чиқаришни кўпайтириш, маҳсулот сифатини бошқаришнинг комплекс системасини, прогрессив стандартлар ва техника шартларини жорий этиш юзасидан ўнинчи беш йилликда белгиланган тадбирларнинг қандай бажарилаётганлиги кўриб чиқилсин ва бу ишни кучайтириш юзасидан қўшимча чоралар кўрилсин. Технология интизомига риоя қилиниши учун, юксак сифатли маҳсулот ишлаб чиқарилиши учун корхоналар, цехлар, бўлимлар, участкалар раҳбарларининг ва мастерларнинг масъулияти оширилсин. Партия ташкилотларида бўлажак ҳисобот-сайлов йиғилишлари ва конференцияларида бу масалага катта эътибор берилсин. Ишлаб чиқариш резервларини қидириб топиш ва ундан фойдаланишга интилиш барча меҳнаткашларга меҳнат фаолиятининг нормаси бўлиб қолиши учун ҳар бир ходим тежамкорлик руҳида тарбиялансин.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети янги техникани, прогрессив технология жараёнларини жорий қилиш ва меҳнатни илмий ташкил этиш негизида ишлаб чиқаришнинг техника даражасини тинмай такомиллаштириш, ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш соҳасидаги ишларда энг муҳим йўналиш эканлигини таъкидлаб ўтди. Область партия комитети, хўжалик раҳбарлари, партия ташкилотлари Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети V пленумининг қарорларига амал қилиб, ишлаб чиқаришни бошқаришни такомиллаштириш, план интизомига риоя қилиш, ишлаб чиқаришни реконструкциялаш ва техника билан қайта қуроллантириш, механизациялаштириш ва автоматлаштириш воситаларини айниқса ёрдамчи ишларда кенг жорий этиш масалаларига эътиборни кучайтиришлари керак.

Область партия комитетига, республика министрликлари ва идораларига, бирлашмалар ҳамда корхоналарнинг раҳбарларига капитал маблағларнинг самарадорлигини ошириш учун зарур чоралар кўриш, бу маблағларни ишга тушириладиган объектларга тўплаш, янги ишлаб чиқариш қувватларини қуриш ва ўзлаштириш муддатларини қисқартириш топширилди.

Область, шаҳар ва район партия комитетларига ишчи кадрларни тайёрлаш ҳамда уларнинг малакасини ошириш ишларини ташкил этиш ва бу ишнинг мазмуни устидан контролни кучайтириш таклиф қилинди. Ҳунар-техника билим юртларини ривожлантиришга, улардаги таълим устахоналарини прогрессив асбоб-ускуналар билан жиҳозлашга, енгил саноат ва машинасозлик учун асосий ихтисосларни ўрганувчилар сонини оширишга алоҳида эътибор берилсин.

Енгил саноат министрлигига, Озиқ-овқат саноати министрлигига, Бинокорлик материаллари саноати министрлигига, Пахта тозалаш саноати министрлигига, Маҳаллий саноат министрлигига ўзларининг Фарғона область территориясида жойлашган корхоналари ишини кўриб чиқиш ва уларга раҳбарликни яхшилаш чораларини кўриш топширилди. Йўл қўйилган қолоқликни тугатишда, ишлаб чиқаришни техника жиҳатидан такомиллаштириш чораларини кўришда ёрдам берилсин. Корхоналарнинг филиалларини тузиш, ички хўжалик резервлари, ишлаб чиқаришни янада концентрациялаш ва ихтисослаштириш, ишлаб чиқариш ва илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаларини ривожлантириш ҳисобига меҳнат ресурсларидан тўлароқ фойдаланиш масалалари Фарғона область партия комитети билан биргаликда кўриб чиқилсин.

МУСОБАҚА ҒОЛИБЛАРИ

ҚУРИЛИШ ВА МОНТАЖ ТАШКИЛОТЛАРИНИНГ ЧИРЧИҚ «ЭЛЕКТРОХИМПРОМ» ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БИРЛАШМАСИДА КАПРОЛАКТАМ ИШЛАБ ЧИҚАРУВЧИ ОБЪЕКТЛАР ҚУРИШНИ ЖАДАЛЛАШТИРИШ УЧУН ОЛИБ БОРАЁТГАН СОЦИАЛИСТИК МУСОБАҚАСИНИНГ ЯКУНЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ва Ўзбекистон касаба союзлари республика Совети Ўзбекистон ССР Қурилиш министрлиги 160-қурилиш трестига қарашли 225-ишлар бошқармаси коллективини (бошқарма бошлиғи ўртоқ Абилкелямов, партия ташкилотининг секретари ўртоқ Абкеримов, қурилиш касаба союз комитетининг раиси ўртоқ Козлихин, комсомол ташкилотининг секретари ўртоқ Ажиали) Чирчиқ «Электрохимпром» ишлаб чиқариш бирлашмасида капролактам ишлаб чиқарувчи объектлар қуришни жадаллаш учун бошланган социалистик мусобақанинг 1978 йил май ойидаги иш якунлари бўйича ғолиб деб топдилар. Бу коллективга Ўзбекистон Компартияси Марказий комитети, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ва Ўзбекистон касаба союзлари республика Советининг кўчма Қизил байроғи билан пул мукофоти берилди.

Қуйидаги коллективларнинг май ойида капролактам объектлари қурилишида яхши ишлаганликлари қайд қилиб ўтилди:

— Ўзбекистон ССР Қурилиш министрлиги «Узтрансспецстрой» ишлаб чиқариш бирлашмасига қарашли Чирчиқ махсус бошқармаси (бошқарма бошлиғи ўртоқ Жалилов, партия ташкилотининг секретари ўртоқ Фурман, қурилиш касаба союз комитетининг раиси ўртоқ Николаев, комсомол ташкилотининг секретари ўртоқ Бекирова);

— Ўзбекистон ССР Монтаж ва махсус қурилиш ишлари министрлиги «Узэлектромонтаж» махсус трестига қарашли Чирчиқ монтаж бошқармаси (бошқарма бошлиғи ўртоқ Давидов, партия ташкилотининг секретари ўртоқ Расько, қурилиш касаба союз комитетининг раиси ўртоқ Крайлих, комсомол ташкилотининг секретари ўртоқ Селеддинов).

ҚУРИЛИШ ВА МОНТАЖ ТАШКИЛОТЛАРИНИНГ В. И. ЛЕНИН НОМЛИ ЎЗБЕКИСТОН МЕТАЛЛУРГИЯ КОМБИНАТИДА ЭЛЕКТР ЁРДАМИ БИЛАН ПЎЛАТ ЭРИТИШ ЦЕХИ ҚУРИЛИШИНИ ТЕЗЛАШТИРИШ УЧУН ОЛИБ БОРАЁТГАН СОЦИАЛИСТИК МУСОБАҚАСИНИНГ 1978 ЙИЛ МАЙ ОЙИДАГИ ЯКУНЛАРИ ТЎҒРИСИДА

В. И. Ленин номли Ўзбекистон металлургия комбинатида электр ёрдами билан пўлат эритиш цехини қуришда қатнашаётган қурилиш ва монтаж ташкилотлари қурилишни ҳамма чоралар билан тезлаштириш ҳамда 1978 йилга мўлжалланган қувватларни ишга тушириш учун мусобақалашиб, комплекснинг ишга тушириладиган объектларидаги ишларни анча кучайтирдилар, ишчи комиссиялари объектларни фойдаланишга қабул қилишни давом эттирмоқдалар.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ва Ўзбекистон касаба союзлари республика Совети Ўзбекистон ССР Қурилиш министрлиги «Узбекшахтострой» трестига қарашли 3-механизациялашган кўчма колоннаси коллективини (колоннанинг бош инженери ўртоқ Эргашев, партия ташкилотининг секретари ўртоқ Хабибуллин, қурилиш касаба союз комитетининг раиси ўртоқ Полторжицкая, комсомол ташкилотининг секретари ўртоқ Абсамантов) электр ёрдами билан пўлат эритиш цехи комплексини қуриш ва ишга туширишни жадаллаштириш учун ўтказилаётган социалистик мусобақанинг май ойидаги иш якунлари бўйича ғолиб деб топдилар. Бу коллективга Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ва Ўзбекистон касаба союзлари республика Советининг кўчма Қизил байроғи билан пул мукофоти берилди.

Май ойида комплекс қурилишида қуйидаги коллективлар яхши ишлаганлиги қайд қилинди:

— Ўзбекистон ССР Монтаж ва махсус қурилиш ишлари министрлиги «Узэлектромонтаж» махсус трестига қарашли Чирчиқ монтаж бошқармаси (бошқарма бошлиғи ўртоқ Давидов, партия ташкилотининг секретари ўртоқ Расько, қурилиш касаба союз комитетининг раиси ўртоқ Крайлих, комсомол ташкилотининг секретари ўртоқ Селединов).

— Ўзбекистон ССР Монтаж ва махсус қурилиш ишлари министрлиги «Узсантехгазмонтаж» махсус трестига қарашли механизациялашган Авангард кўчма колоннаси (колонна бошлиғи ўртоқ Меламельчук, партия ташкилотининг секретари ўртоқ Фомина, қурилиш касаба союз комитетининг раиси ўртоқ Сидорец).

АКТИВ ЙИҒИЛИШИ

САМАРҚАНД, 17 июнь. (ЎзТАГ). Бугун бу ерда Самарқанд область партия-хўжалик активининг йиғилиши бўлди. Йиғилиш қатнашчилари транспорт, алоқа корхоналари ва йўл-қурилиш ташкилотлари коллективларининг 1978 йилги социалистик мажбуриятларни муваффақиятли бажариш борасидаги вазифаларини муҳокама қилдилар.

Йиғилишда область партия комитетининг биринчи секретари Б. Р. Раҳимов нутқ сўзлади.

ҒАЛЛА ТАЙЁРЛАШ ПЛАНИ БАЖАРИЛДИ

САМАРҚАНД («Совет Ўзбекистони» мухбири). Иштихон районидаги Ленин номли колхознинг Қўчқор Қосимов бошлиқ ғаллачилик бригадаси улкан зафар қучди. Бригада 150 гектар ердаги ғалла ҳосилини 8 иш кунида ўриб-йиғиб бўлди.

Колхоз ғаллакорлари давлатга бошоқли дон сотиш юзасидан йиллик халқ хўжалик планини Самарқанд областида биринчи бўлиб бажардилар. Улар қабул пунктларига яна қўшимча 300 центнер буғдой сотишга аҳд қилдилар.

НОВАТОР ЎЗ ТАЖРИБАСИ ҲАҚИДА

ЙИЛИГА 760 ТОННА СУТ ОЛАМАН

Ўзбекистон чорвачилик илмий-тадқиқот институтининг «Красний водопад» экспериментал базасида яқинда янги сут комплекси ишга туширилди. Институт раҳбарлари менинг қарамоғимдаги сигирлар группасини ҳам комплексга ўтказишни режалаштирган эдилар. Янги корхона энг сўнгги фан ва техника ютуқлари асосида жиҳозланган. Унда бешта «Тандем» қурилмаси бор. Бу ерда бир тракторчи 1.200 бош жониворга озуқа бера олади. Гўнгни йиғиштириб олиш тўла-тўкис механизациялашган. Кундузги жазирамада чорва моллар сунъий микроиқлим қурилмалари билан ускуналанган оғилхонада сақланади.

Бундай корхонада ишлаш кишига ҳузур бахш этади. Шундай бўлса ҳам биз ўзаро маслаҳатлашиб эски фермада қолишга қарор бердик. Менинг звеном республика илғор тажриба мактаби бўлгани учун Ўзбекистоннинг барча областларидан ва бошқа республикалардан чорвадорлар экскурсияга ва ўқишга келиб турадилар. Уларнинг кўпчилиги эски фермаларда ишлайдиган одамлар. Уларга бизнинг тажрибамиз ўрганиш учун тушунарли ва такрорлаш учун қулайдир.

Бултур бизнинг звеномиз 756 тонна маҳсулот етиштириб берди. Ҳар центнер маҳсулот ҳисобига меҳнат сарфи 2 киши соатга, озуқа сарфи 1,15 центнер озуқа бирлигига тенг бўлди, сутнинг таннархи эса пландаги 14 сўму 10 тийин ўрнига 11 сўму 60 тийинга тушди. Звеномиз хўжаликка юз минг сўмдан зиёд фойда берди.

Звенода олти ходим: икки молбоқар, созловчи механик, озуқа берувчи тракторчи, сут соғувчининг ёрдамчиси ва сут соғувчи оператор бор. Кўп йиллардан бери биз бирга меҳнат қилиб келяпмиз, бир-биримизнинг дилимизни тушунамиз. Ишдаги коллективизм ва ўзаро ёрдам — фермамизнинг қонуни.

Озиқ-овқат маҳсулоти етиштириладиган бизнинг соҳамизда озодалик айниқса зарур. Чорва молларнинг ва фермаларнинг озодалигини кузатиш — молбоқарларнинг вазифаси. Улар ўз хизматларини кўнгилдагидек бажаришмоқда, бу ишнинг муҳимлигини тушунишмоқда. Ферманинг бошқа ходимлари ҳам сипириб-сидиришда ёрдам беришдан эринмайдилар. «Гигиена кунлари», ферма территориясини йиғиштириш ва ободонлаштириш шанбалиги тез-тез ўтказиб турилади.

Молларни Мирзали Қуролов билан Содиқ Дўстматов боқадилар. Улар тажрибакор молбоқар бўлиб етишганлар. Уларнинг бири кундузги, иккинчиси тунги сменада галма-галдан ишлайди. Молбоқарлар фермага келтирилган озуқани қабул қилиб оладилар, унинг асралиши учун жавоб берадилар, молларни белгиланган вақтда яйловга олиб чиқадилар. Молларнинг «феъл-атворида» ўзгача бирон нарса сезиб қолишса, зоотехника, ветеринария врачига ва менга дарров айтишади.

Тракторчи Мирсодиқ Мирсолиқов ҳар куни эрталаб озуқа беради: қишда — беда пичани, ёзда барра кўкат солади. Шундан сал вақт ўтказиб бошқа озуқа — лавлаги берилади. Чошгоҳга борганда сигирлар сенаж билан, тунда эса силос билан озуқлантирилади. Молларга концентрат озуқани сут соғиш майдончасида берамиз.

Звенонинг иши кўп жиҳатдан созловчи механикка боғлиқ. Виктор Кондратьевич Бастроннинг ишидан ҳаммамиз мамнунмиз. У фермадаги техниканинг узлуксиз ишлашини таъминлайди.

Латифа Эргашева моҳир ёрдамчи бўлиб қолди. Сигирларни сут соғиш залига ва станокларига навбатма-навбат киритиб туриш унинг вазифаси. Латифанинг эркалатиб айтган ҳар бир сўзи ва майин қўлини ҳар бир сигир билади. Сигирлар соғиб бўлингандан кейин Эргашева зални йиғиштиради. Баъзан сигир соғишда менинг ўрнимда ишлайдиган пайтлари ҳам бўлади.

Мен бутун звенонинг иши учун жавобгар бўлишдан ташқари сигирларни ҳам ўзим соғаман. Фермага келишим биланоқ биринчи галда чорва моллар яхши боқилганлиги ва қондириб суғорилганлигига эътибор бераман, сўнгра сут соғиш қурилмасини текшираман. Қишда сут системасидан иссиқ сув оқизаман. Шу вақт ичида молбоқарлар ва ёрдамчим жониворларни соғиш майдончаси ёнига келтириб туришади. Сигирлар станоклар ёнидан ўз жойларини эгаллагач, уларнинг елинини тайёрлаб, соғиш стаканларини кийгизиб қўяман. Соғиш майдончасида саккизта станок бор. Ҳамма сигирларни соғишга уч соат керак. Ҳар бир сигирга сал кам бир минут вақт кетади. Эрталабки соғиш соат еттигача тугайди. Соат 16 гача дам оламан. Иккинчи соғишни соат 19 да тугаллайман.

Звеномиз — ҳозир 175 бош сигир боқмоқда. Ўз институтимиз ясаган «Тандем» қурилмасида ишлаяпман. Кейинги йилларда қурилма бир неча марта такомиллаштирилди. Жумладан, вакуум-қувурга аста-секин икки юз литрлик металл идиш улanди. Бу тадбир соғиш аппаратларини ишга тушириш вақтида вакуумни стабиллаш имконини берди ва вакуум-қувурни ювишни анча осонлаштирди.

«Тандем» алоҳида залда монтаж қилинади. Қурилма қисқа сут ўтказгич қувур билан таъминланган, шу сабабли сутни флягаларда ташиш керак эмас. Қурилмада бир сут соғувчи ишлайди, бу эса сутни ҳисоблаб олишни енгиллаштиради. Жониворлар оғилхонада соғилган вақтда сут соғувчи сигирлар ёнига борар эди. «Тандем»да эса сигирлар сут соғувчи ёнига боради. Бинобарин сут соғувчининг юриш вақти қисқаради. Қурилмада ҳамма нарса — кранлар, аппаратлар, дастаклар ёнма-ён жойлаштирилган, сут соғувчи чуқурчада туради, шу сабабли унинг кетма-кет энгашишига хожат йўқ. Агрегат ювиш ускунаси билан таъминланган, шу сабабли ундан тоза сут олиш осон.

«Тандем-8» қурилмаси пухта ишлайди, кўплаб чиқарилаётган «УДТ-6» машинасида бўлмаган станокларнинг эшикларини очиб ёпадиган силовой пневматик цилиндрлар билан таъминланган. Бунинг нафи катта: ҳамма сигирларни соғиш учун станокларнинг эшикларини етти юз марта очиш ва ёпиш керак бўлади. Унинг рамаси икки дюймли қувурлардан пайвандлаб яхлит ва мустаҳкам қилиб ясалган. Қурилмада соғиш жараёнини кузатиб туриш имконини берадиган кўзга кўринувчан сут йиғгич бор. Концентратлар пневматик расамад механизмлари ёрдамида молга берилади.

Ўзбекистон чорвачилик институтининг олимлари «Тандем-8» қурилмасининг ўзинигина эмас, у билан бирга сигирларнинг катта-катта группаларини соғиш методикасини ҳам ишлаб чиқдилар, барча технология жараёнларини комплекс механизациялаштирдилар.

Сут соғувчи «жонли станоклар» билан ишлайди, уларга алоҳида ёндашиш керак бўлади. Мендан сигирларнинг бутун бир подасини қандай эплай оласиз? деб сўрайдилар. Бунга қандай жавоб берса бўлади? Ўз ишимни севаман, демакки, ўз чорва молларимни ҳам севаман, уларга эътибор билан қарайман. Иш вақтида ҳар бир сигирдан кўз узмайман. Бунинг устига фермалардаги кўпгина операцияларни машиналар ўз зиммасига олган. Механизмлар сут соғувчини қўшимча юмушлардан озод қилиб, унинг чорва моллар билан ишлаши учун кўпроқ вақт ажратишга ёрдам берди.

Шу ўринда фермадаги меҳнатни ихтисослаштиришнинг аҳамиятини таъкидлаб ўтиш ўринли. Ходим муайян жараённи билиб олса, ўзининг бутун диққат-эътиборини шунга қаратади, ишнинг жами нозик жиҳатларини ўрганади ва ўз маҳоратини доимо оширади. Мен соғиш аппаратини, «Тандем» қурилмасини мукаммал биламан, зарур пайтларда майда ремонт ва созлаш ишларини ўзим бажараман. Баъзилар: «сигир бўлса бас, сут соғиш ҳеч гапмас» дейдилар. Аммо сигирлар кўп бўлса ҳам молларнинг маҳсулдорлиги юқори бўлмаслиги мумкин. Ишлар механизациялашган шароитда зоотехника билимларини ўрганмай туриб, мўл сут олиб бўлмайди. Сут соғувчилар жониворларни, уларнинг ташқи шароитларга талабларини билишлари, шу тариқа озуқа беришнинг энг яхши методларидан, боқиш усулларидан, илғор сут соғиш йўлларидан фойдаланишлари, кўпроқ сут соғиб олишга эришишлари керак. Айни вақтда мен саккиз аппаратда ишласам ҳам ҳар бир сигирга нисбатан тайёргарлик ва асосий операцияларнинг узлуксиз изчиллигига риоя қиламан. Бу эса жониворларда шартли рефлекс, муайян хулқ-атвор ҳосил қилади.

Сигирлар ўз сутларини тез ва тўла-тўкис берадиган бўлишлари учун соғишга имкони борича тезроқ киришиш муҳим. Сигир елинини ҳамиша бир хил — 40-45 градусли тоза илиқ сув билангина юваман. Елинни қуруқ сочиқ билан артиб, кетма-кет ийлайман, сўнгра қўлда бир неча бор соғиб кўраман. Тайёргарлик жараёни тугаши билан соғиш стаканларини кийгизиш ўртасида узилишга йўл қўйилиши машинада соғиш қоидаларини жуда қўпол бузиш бўлади. Соғиш вақтида вакуумнинг линиядаги катта-кичиклигини ва соғиш аппарати сўриш тезлигини кузатиб тураман. Соғиш вақтида залда мутлақо жимлик бўлиши керак: жониворлар одатланмаган янги товушлар уларнинг асабини қўзғайди, уларнинг сут беришини секинлаштиради, сутнинг тўла соғиб олинмаслигига олиб боради.

Жониворларнинг маҳсулдорлиги ем-хашак билан қандай таъминланишига, рационнинг хилма-хил бўлишига боғлиқ. «Красний водопад» экспериментал базаси ўз молларини дағал ва ширали озуқа билан тўла-тўкис таъминлайди. Бизда қорамолларнинг ўзи 2.000 бошдан ошади, шу жумладан 730 бош сигир бор. Ўтган йили ҳар гектар ердан 203 центнер беда пичани, 710 центнер хашаки лавлаги, 450 центнер силосбоп маккажўхори йиғиштириб олинди.

Рационларни бош зоотехнигимиз Л. С. Солибоев тузади. Сигирларнинг рационлари йилнинг ҳамма ойларида таркибидаги оқсил, витаминлар ва минерал моддалари жиҳатидан балансланган бўлади. Ўртача суткалик рационнинг тўйимлилиги 14-15 озуқа бирлигига тенг. Звено аъзолари жониворларнинг иштаҳасини кузатиб борадилар. Охурларда озуқа қолган-қолмаганлигини текширадилар. Ёзда сигирлар ферма яқинидаги чоғроқ маданий ўтлоқда боқилади. Гарчи моллар ўтлоқларда унчалик кўп вақт бўлмасалар ҳам ва асосий озуқани бу ўтлоқлар ташкил қилмаса ҳам молларни ҳайдаб боқиш фойда келтиради: сигирларнинг қисир қолиши камаяди, сут бериши кўпаяди.

Ёз иссиғида сигирлар, одатда, кўкатларнинг ҳаммасини еб битирмайди, илгари уларнинг қолдиғи чиқитга чиқарилар эди. Биз суткалик кўк озуқа тақсимотини қайта кўриб чиқиб, тахминан бешдан бир қисмини кечаси бериш учун қолдирадиган бўлдик. Натижада кўк ўтдан тўла-тўкис фойдаланилмоқда.

Группамиздаги сигирлардан олинаётган сут муттасил кўпайиб бормоқда. Биз сигирларни янги технологияга ўргата бошлаган пайтда ҳар бир сигирдан ўрта ҳисобда олинадиган сут 2.800 килограммдан ошмас эди. 1976 йилда ҳар бош сигирдан 4.070 килограмм, 1977 йилда 4.368 килограмм сут олдик. Бир йилда ялпи сут етиштириш 55,7 тонна кўпайди. Бизда бир кеча-кундузда 30 килограмм сут бераётган сигирлар бор. Сигирларнинг тўртдан бир қисмидан 20—23 килограммдан сут соғиб олаяпман. Хўжалик мутахассислари, институт олимлари қора-ола зот жониворларни Ўрта Осиё иқлимига мослаштириш учун кўп иш қилдилар, унинг маҳсулдорлигини ошириш учун катта тадбирларни ўтказдилар. Подани асосан ўзимиз етиштирган энг яхши ғунажинлар билан янгилаб туриш бунга ёрдам бермоқда. Мутахассислар сигирларни машинада соғиш учун танлаб олишда ёрдам бермоқдалар, бунда институт олимлари ишлаб чиққан тавсиялардан фойдаланмоқдалар. Елиннинг холатини, тўрттадан эмчаги бир текис ривожланганлигини алоҳида синчиклаб кузатамиз. Ойига бир марта зоотехниклар яширин мастит формаларини аниқлаш учун подани текшириб чиқадилар.

Бу йил биз 175 бош сигирдан 761 тонна сут олишга, давлатга сут сотиш йиллик планини муддатидан илгари бажаришга қарор бердик.

А. ЧУДНАЯ,
Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, СССР Давлат мукофотининг лауреати, «Красний водопад» экспериментал базасининг сут соғувчи оператори.

Тошкент области, Ўзбекистон ССР.

(«Сельская жизнь» газетасининг 16 июнь сонидан).

ПЛАНЕТАМИЗДА

СОЦИАЛИЗМ МАМЛАКАТЛАРИДА

● ИШЛАБ ЧИҚАРИШНИ ТЎХТАТМАГАН ҲОЛДА

Венгриянинг Папа шаҳридаги тўқимачилик фабрикаси Совет Иттифоқидан совет автомат тўқув станокларининг биринчи туркумини олди.

Венгрия тўқимачилик саноатининг мана шу энг кекса ва энг йирик корхонасида ҳозирги вақтда ишлаб чиқаришни тўхтатмаган ҳолда эскирган асбоб-ускуналарни замонавий машиналар билан алмаштириш ишлари жадал олиб борилмоқда. Реконструкциялаш ишлари Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлган бошқа мамлакатлар билан мустаҳкам ҳамкорликда амалга оширилмоқда. Совет Иттифоқи 250 та юксак унумли автомат тўқув станокларини етказиб берди. Бу станоклар фабриканинг янги цехларида ўрнатилди. Шу беш йилликнинг охиригача СССРдан бу ерга яна 90 та станок келтирилади. Фабрика Польшадан тарайдиган машиналар, ГДРдан бўялдиган асбоб-ускуналар олади.

● МЕҲНАТКАШЛАРНИНГ ДАМ ОЛИШИ

Болгария меҳнаткашларидан 2 миллиондан ортиқ киши — мамлакат аҳолисининг тўртдан бир қисми бу йил курортларда ва дам олиш уйларида ҳордиқ чиқаради. Пансионатлар, санаторийлар, туристик комплекслар уларнинг хизматида.

Болгария Касаба союзлари марказий совети дам олиш бошқармасининг бошлиғи Митко Бошев ТАСС мухбирига бундай деди:

— Ҳозирги вақтда мамлакатнинг энг хушманзара жойларида қурилган 1400 та дам олиш уйлари, санаторийлар, пансионатлар меҳнаткашлар ихтиёрига бериб қўйилган. Касаба союзлари дам олишнинг моддий базасини кенгайтириш ва яхшилаш тўғрисида тинмай ғамхўрлик қилмоқдалар. Шу беш йилликда янги дам олиш уйлари қуриш учун 50 миллион лев ажратилди.

● МУТТАСИЛ РИВОЖЛАНАЕТГАН ТАРМОҚ

Монголияда энг йирик Тосонцэнгэм ёғочсозлик комбинатини реконструкциялаш бошланди. Ёғоч кесиш ва ёғочсозлик цехларини кенгайтириш, иссиқлик ва электр коммуникацияларини янгилаш кўзда тутилади.

Эскирган асбоб-ускуналар ўрнига серунум ускуналар ўрнатилади. Совет Иттифоқидан ёғоч ташувчи тракторлар ва бошқа техника келтирилади. Давлат корхонани реконструкция қилиш учун 68 миллион тугрик ажратди.

Бу комбинат мамлакатнинг ўрмон ресурсларидан 1990 йилгача бўлган даврда комплекс фойдаланиш бош схемасига мувофиқ кенгайтирилмоқда, деди ТАСС мухбири билан суҳбатда МХР ўрмон хўжалиги ва ёғочсозлик саноати министри Д. Цэден.

(ТАСС).

«Жаҳонга тинчлик» ҳаракатининг иштирокчилари Тель-Авивда Исроил ҳукумати йиғилиш ўтказган бино олдида намойиш ўтказдилар. Бу ҳаракат аъзолари араб ерларидан Исроил қўшинларини олиб чиқиб кетишни қатъий талаб этишди. Суратда: намойиш иштирокчилари Тель-Авивда.

АП — ТАСС фотоси.

ПЕКИННИНГ АНТИСОВЕТИЗМИ

Халқаро миқёсда аллақачон эътироф этилган тинч-тотув яшаш принципларини қасддан бузиб кўрсатиш, қурол-яроғларни чеклаш ва қуролсизланишга, Европада ва бутун дунёда кескинликни юмшатишга ашаддий душманлик, антисоветизм Пекин ташқи сиёсатига хос хусусиятлардир, деб ёзади Ғарбий Берлин коммунистларининг «Вархайт» газетаси. Халқаро сиёсатнинг кескинликни юмшатиш, қурол-яроғларни чеклаш ва қуролсизланиш сари умумий йўналишига қарши чиқаётган империалистик доираларга Пекиннинг тутган ҳозирги йўли маъқул бўлмоқда. Бу доиралар яқинда Пекин расмий вакили — ХХР ташқи ишлар министри Хуан Хуанинг БМТ Бош Ассамблеясининг қуролсизланишга бағишланган махсус сессиясида сўзлаган нутқидан яна «наф кўриш» имкониятини олдилар. Пекин ташқи ишлар министри Шимолий Атлантика блокининг агрессив доираларига жўр бўлиб, қурол-яроғларни чеклашни ҳам, қуролсизланишни ҳам рад этди ва бунга қандайдир «совет хавфи» бор, деган қадимги ёлғон даъволарни баҳона қилиб кўрсатди. Шимолий Атлантика блокининг агрессив доиралари НАТО кенгашининг Вашингтонда ўтказилган сессиясида 80 миллиард доллар сарфланадиган қуролланиш программасини қабул қилдилар. Хуан Хуанинг БМТда сўзлаган нутқи унинг яқинда ГФРга қилган визити вақтида айтган гапларига, шунингдек ХХР Давлат Кенгаши бош министрининг ўринбосари Гу Му Боннга келган вақтида айтган гапларга тамомила ўхшаб кетади.

Совет ҳукумати, деб ёзади сўнгра газета, СССР билан ХХР ўртасидаги муносабатларни нормаллаштириш ва ривожлантириш учун имкони бўлган ҳамма ишларни қилмоқда. СССР Олий Совети Президиумининг Умумхитой халқ вакиллари мажлиси доимий комитетига йўллаган мурожаатномаси ҳормай-толмай сарфланаётган ана шу куч-ғайратлардан далолат беради. Бу мурожаатномада ҳар иккала мамлакат улар ўртасидаги ўзаро муносабатларнинг принциплари тўғрисида қўшма баёнот беришлари, томонлар ўз муносабатларини тенг ҳуқуқлилик, суверенитет ва территориал бутунликни ўзаро ҳурматлаш, бир-бирларининг ички ишларига аралашмаслик ва куч ишлатмаслик принципларига қаттиқ риоя қилган ҳолда тинч-тотув яшаш асосига қуришлари кераклиги таклиф қилинган эди.

Афсуски, Пекиннинг муносабати бу сафар ҳам салбий бўлди.

Хитойнинг расмий вакиллари, шунингдек Пекиннинг пропаганда органлари кўпинча СССР билан ХХР ўртасидаги муносабатларни нормаллаштириш тўғрисидаги қандайдир ҳамжиҳатлик деб аталмиш ҳамжиҳатликни рўкач қилиб кўрсатадилар. Бу ҳамжиҳатликка гўё ҳар иккала мамлакат ҳукуматлари бошлиқларининг 1969 йил 11 сентябрда Пекиндаги учрашуви вақтида эришилган эмиш. Пекиннинг талқин қилишича, чегара масалалари хусусидаги музокаралардан олдин Совет Иттифоқи дастлабки тартибда бир қанча шартларни бажариши — совет территорияси чегараси бўйлаб қандайдир «аниқланмаган районлар» деб аталмиш районлар мавжудлигини тан олиши, шу районлардан қуролли кучларни олиб чиқиб кетиши, чегарадаги мавжуд ҳолатни сақлаб қолиш тўғрисида битим тузиши керак эмиш. Бундан ташқари Пекин совет қўшинларининг Монголия Халқ Республикасидан олиб чиқиб кетилишини ва улар бутун Совет-Хитой чегараси бўйлаб йироқлаштирилишини талаб қилмоқда. Совет қўшинлари эса Монголия Халқ Республикасида МХР ҳукуматининг илтимосига биноан турибди.

Ғарбнинг муайян доиралари Хитойнинг бу даъволарини бажонидил илиб олдилар. Ҳатто шундай даъволар ҳам пайдо бўлдики, ўша айтиб ўтилган 11 сентябрь учрашуви вақтида иккала томон гўё қандайдир ҳужжатни, оз бўлмаса шартномани имзолаган эмиш. Бу ҳақда гап ҳам бўлиши мумкин эмас. Хитойнинг бу сафсатаси ҳақиқатга мутлақо тўғри келмаслигини Совет Иттифоқи қатъият билан таъкидлади.

Совет Иттифоқи ўзи билан ХХР ўртасида ҳеч қандай территория проблемаси бўлган эмас ва йўқ, деб неча марталаб айтди. Маълумки, бу проблемалар Хитой раҳбарлари Совет Иттифоқи билан дўстона муносабатларни узиб, миллатчилик, буюк давлатчилик позициясини эгаллаб олганларидан кейингина юзага келди. Худди ўшанда Пекин Совет — Хитой чегара чизиғини ўзгартиришга уриниб кўра бошлади, уринганда ҳам қоғоздагина эмас, балки амалда ҳам уриниб кўрганлиги маълум.

Пекиннинг ҳамма хатти-ҳаракатлари шуни кўрсатиб турибдики, у чегара масалаларини бартараф этишга интилаётгани йўқ, у антисоветизмни кучайтириш учун жўрттага шу масалалардан фойдаланмоқда. Пекиннинг позицияси — иккиюзламачилик ва иғвогарликдан иборатдир. Бир томондан Пекин ўзининг СССР билан муносабатларини тинч-тотув яшаш принциплари руҳида қуришга ва ҳатто «халқлар ўртасида дўстликни мустаҳкамлашга» интилаётибмиз деб ишонтираётган бўлса, иккинчи томондан барча ашаддий реакцион кучларни Совет Иттифоқига қарши курашиш учун бирлашишга даъват этмоқда. Гўё дўст бўлиб яшашни истаймиз, деб айтаётган халққа нисбатан территория даъволарини ўртага қўймоқда.

Совет Иттифоқининг позицияси равшан ва қатъийдир. Бу позиция КПСС XXV съездида қабул қилинган ташқи сиёсат йўлидан келиб чиқади. Хитойга нисбатан бу позиция шуни билдирадики, СССР тинч-тотув яшаш принциплари асосида давлатлараро муносабатларни нормаллаштириш, ҳар иккала мамлакат ўртасида яхши қўшничилик муносабатларини ўрнатиш ва ишончни қайта тиклаш учун имкони бўлган ҳамма ишни қилмоқда. Келтирилган фактлар буни яққол кўрсатиб турибди.

«Вархайт» газетаси пировардида бундай деб ёзади: модомики Пекин СССР билан ХХР ўртасидаги муносабатларнинг яхшиланишини, чегара масалалари хусусидаги музокараларнинг реалистик асосда ниҳоясига етказилишини ҳақиқатан ҳам истаса (ҳар иккала мамлакат халқларининг манфаатлари эса худди шуни талаб этади), бунинг учун ҳамма имкониятлар бор. Совет Иттифоқи СССР билан ХХР ўртасида ҳал этилиши мумкин бўлмаган масалалар йўқ, бунинг учун холис ният мавжуд бўлса кифоя, деб қайта-қайта айтди. (ТАСС).

СОВЕТ ИТТИФОҚИНИНГ ЁРДАМИ БИЛАН

Ҳиндистон ҳукумати Совет Иттифоқининг ёрдами билан пўлат қуйиш саноатини янада ривожлантириш планини тузиб чиқди, — деди Сринагарда бўлиб ўтган матбуот конференциясида Ҳиндистоннинг пўлат ва шахталар министри Бижу Патнаик. — Совет Иттифоқи металлургияни ривожлантиришда бизга катта ёрдам бермоқда. Худди мана шу ҳамкорлик туфайли Ҳиндистон ўзининг пўлатга бўлган эҳтиёжини таъминлай олди, деди у.

◆ СССРнинг ёрдами билан Бхилаи ва Бокародаги сингари металлургия гигантлари қурилди, малакали мутахассис кадрлар тайёрланди, энг замонавий техника ва технология тобора кенг жорий этилмоқда. Ҳиндистон ўзининг пўлат эритиш саноати маҳсулотини кўп мамлакатларга, шу жумладан СССРга экспорт қилмоқда.

Металлургия ва машинасозлик саноати лойиҳаларини тузувчи давлат корпорацияси СССР ёрдамида Бхилаи ва Бокарода ҳар бири йилига 4 миллион тоннагача пўлат эрита оладиган гигантларни кенгайтириш плани устида иш олиб бормоқда.

Бугун — медицина ходимлари куни

ЯНГИ БОСҚИЧ

Оқ халатли нажоткор деб халқимиз томонидан эъзозланадиган медицина ходимлари бугун ўзларининг анъанавий байрамларини нишонлайдилар. СССР Соғлиқни сақлаш ҳамда Медицина саноати министрликлари коллегиялари ва медицина ходимлари касаба союзи Марказий Комитети президиумининг қарорига биноан бу йилги медицина ходимлари куни «КПСС XXV съездининг халқ сиҳат-саломатлигини янада яхшилаш тўғрисидаги қарорларини амалга оширамиз!» шиори остида ўтказилмоқда.

Совет халқи жонажон Коммунистик партия ва Совет ҳукуматининг раҳбарлиги остида ҳамма нарса инсон учун, инсоннинг бахт-саодати учун деган эзгу принципни жадаллик билан амалга оширмоқда. Халқ сиҳат-саломатлигини муҳофаза қилишни ташкил этишнинг ленинча принципларини амалга ошириш бу соҳада ҳам социалистик системанинг афзалликларини бутун жаҳонга рўй-рост кўрсатди. Совет давлатининг тараққиёти барча босқичларида мамлакатнинг асосий ишлаб чиқарувчи кучи — меҳнаткашлар саломатлигини муҳофаза этишга қаратилган тадбирлар изчиллик билан амалга оширилди. КПСС XXV съездида қабул қилинган халқ фаровонлигини янада оширишнинг социал ва иқтисодий программаси соғлиқни сақлашни янада ривожлантиришда янги босқич бўлиб қолди. Советлар диёрида инсон саломатлигини муҳофаза этиш ва мустаҳкамлаш коммунистик қурилишнинг муқаррар шарти сифатида улкан программанинг муҳим қисми бўлиб қолди.

Совет кишиларининг ўз соғлиқларини сақлаш ҳуқуқи СССР янги Конституциясида бўлгани каби Ўзбекистон ССР Асосий Қонунида ҳам гарантияланган. Совет кишилари саломатлиги тўғрисида партия ва ҳукуматимиз тинмай қилаётган ғамхўрлик КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг «Халқ сиҳат-саломатлигини янада яхшилаш тадбирлари тўғрисида»ги қарорида ўзининг яна бир карра ёрқин ифодасини топди.

Республикамизда соғлиқни сақлаш Совет ҳокимияти йилларида халқ хўжалигининг муҳим соҳасига айланди. Аҳоли сиҳат-саломатлигини муҳофаза этиш ва санитария фаровонлигини таъминлашга даъват этилган даволаш ва санитария-профилактика муассасаларининг тармоғи кенгайиб, малакали кадрлар йил сайин кўпайиб бормоқда. Ўзбекистонда 159 мингдан ортиқ ўринли қарийб 1200 касалхона ва 1895 амбулатория-поликлиника аҳолига тиббий ёрдам кўрсатмоқда. Моддий бойликлар бунёд этаётган кишилар ва уларнинг фарзандлари саломатлиги посбонлигида 39300 врач, 121 мингдан ортиқ медицина ҳамшираси ва фельдшерлар камарбаста. Дори-дармонлар тайёрлаш ва тарқатиш ишлари билан 7 мингдан ортиқ провизор ва фармацевт шуғулланмоқда. Санитария қоидаларига риоя этилишини назорат қилиш ва санитария-гигиена пропагандаси билан 184 та санитария-эпидемиология станцияси ва 63 та санитария маорифи уйи шуғулланмоқда.

Республикамизда соғлиқни сақлашни янада ривожлантириш ва унинг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш, медицина муассасаларида, энг аввало қишлоқ амбулатория ва касалхоналарида, туғруқхона ва поликлиникаларида, тез медицина ёрдами муассасаларида ташкилотчилик ва иш сифатини ошириш, аёлларга ва болаларга даволаш-профилактика ёрдами кўрсатишни такомиллаштириш, медицина муассасалари ва аҳолининг медицина техникаси ҳамда дори-дармонларга бўлган эҳтиёжини тўлароқ қондириш юзасидан талайгина ишлар амалга оширилди.

Медицина муассасалари коллективларида тарбиявий ишлар кучайтирилишига, ходимларда ўз касбига меҳр-муҳаббат ва беморларга нисбатан меҳрибонлик фазилатларини тарбиялашга алоҳида эътибор берилмоқда. Шу мақсадда социалистик мусобақа, меҳнатга коммунистик муносабат ҳаракати, кадрларнинг жамоат ва ишлаб чиқариш активлигини ошириш юзасидан муайян ишлар қилинмоқда. Кейинги йилларда соғлиқни сақлаш муассасаларида энг яхши врач, педиатр, медицина ҳамшираси ва бошқаларни аниқлаш мақсадида кўрик-конкурслар ўтказиш, ёшлар мураббийлиги ҳаракати, меҳнат, ўқиш, маданият ва спорт эстафеталари кенг оммалашмоқда. Ўзбекистон медицина ходимларидан 180 мингга яқин ҳамда медицина саноати ходимларидан 74 мингдан зиёд киши коммунистик меҳнат зарбдори фахрий унвонига эга. Медицина саноати корхоналарида беш йилликнинг уч йили планини СССР янги Конституцияси бир йиллигигача бажариш ҳаракати кенг қулоч ёзган.

Социалистик мусобақага қўшилган медицина муассасаларимизнинг ютуқлари ҳам чакки эмас. Ўтган йилги Бутуниттифоқ кўрик якунига кўра В. П. Чкалов номли Тошкент авиация ишлаб чиқариш бирлашмасининг медицина-санитария қисми, Наманган областидаги «Пахтали кўл» сил касалликлари санаторийси, Чирчиқ шаҳридаги бирлашган болалар касалхонаси, Сирдарё область санитария-эпидемиология станцияси, Фарғона область Қува шаҳридаги 1096-дорихона коллективлари СССР соғлиқни сақлаш министрлиги ва медицина ходимлари касаба союзи Марказий Комитетининг кўчма Қизил байроғи, диплом ва пул мукофотлари билан тақдирландилар.

Соғлиқни сақлаш муассасалари, медицина саноати корхоналари, «Узсоветкурорт»нинг дам олиш муассасалари ва хўжаликларида икки йилдирки, аёллар меҳнати, турмуши ва дам олиши қай даражада ташкил этилганлигининг кўриги ўтказилмоқда. Натижада аёллар кўп ишлайдиган коллективларнинг аксариятида хотин-қизлар меҳнати муҳофазаси, соғломлаштириш, дам олиш ва маиший хизмат кўрсатиш шароитини яхшилашда муайян ютуқларга эришилди. Бу борада Самарқанд область касалхонаси, «Чортоқ» санаторийси, Тошкент химия-фармацевтика заводи, республика санитария-эпидемиология станцияси, Наманғандаги 3-туғруқхона коллективлари яхши кўрсаткичларга эришдилар.

Республикамиз меҳнаткашлари сиҳат-саломатлигини муҳофаза этишдек олижаноб иш билан машғул бўлган врач, провизор ва медицина ҳамширалари ҳақида алоҳида ғамхўрлик қилинмоқда. Хусусан, КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг «Халқ сиҳат-саломатлигини янада яхшилаш тадбирлари тўғрисида»ги қарорига жавобан жойларда тегишли тадбирлар кўрилди. Эндиликда участка ва қишлоқ врачлари, тез ва шошилинч медицина ёрдами врачлари қўшимча имтиёзлардан (шу лавозимда узлуксиз иш стажи учун ойлик қўшимча хақ, қўшимча уч кунлик отпуска олиш ва бошқалар) фойдаланмоқдалар.

Медицина ходимлари дам олиши ва уларнинг уй-жой шароитини яхшилаш ҳақида ҳам алоҳида ғамхўрлик қилинмоқда. Кейинги беш йил мобайнида областларда медицина ходимларидан туристик группалар тузиб, социалистик мамлакатларга сафар уюштириш анъана бўлиб қолди. Шу зайил ҳар йили 400-500 медицина ходими хорижий мамлакатларга бориб келмоқда. Бундан ташқари мамлакатимиз шаҳарлари бўйлаб туристик саёҳатларга, дам олиш уйлари ва санаторийларга йўлланмалар билан мунтазам равишда таъминланмоқда.

Республикамизда аҳолининг санитария-гигиена тарбияси, соғлом турмуш тарзи, физкультура ва спортни кенг тарғиб қилиш, саломатлик учун зарарли одатларни тугатиш, хотин-қизлар меҳнат шароитини яхшилаш юзасидан ҳам кўпгина самарали тадбирлар белгиланди.

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Л. И. Брежнев СССР касаба союзлари XVI съездида шундай деб таъкидлаган эди: «Инсон тўғрисида ғамхўрлик қилиш — унинг моддий эҳтиёжларини қондиришдангина иборат эмас... Бошқа нарса — ҳамма жойда ва кун сайин инсонга эътибор бериб, меҳрибонлик қилиш керак бўлади. Қарияларнинг иззат-ҳурматини қандай қилиб ўрнига қўйиш мумкин? Инвалиднинг қисматини қандай қилиб енгиллаштириш мумкин? Дил ранжиши ёки гина-кудратни қандай қилиб кўнгилдан чиқариш мумкин? Ҳаёт ҳар қадамда ана шундай масалаларни ўртага қўяди. Инсонга меҳрибонлик билан муносабатда бўлишдек юксак санъатни тинимсиз такомиллаштириш орқалигина бу масалаларни ҳал этса бўлади». Ҳар бир медицина ходимининг кундалик фаолиятида ана шу гаплар дастуруламал бўлиб қолиши керак.

З. ЦВЕТКОВА,
Ўзбекистон медицина ходимлари касаба союзи республика комитетининг раиси.

АҚШ ҲУКУМАТИНИНГ ҲОЗИРГИ СИЁСАТИ ТЎҒРИСИДА

АҚШ сиёсатида тинчлик иши учун хатарли ўзгаришлар содир бўлаётганлигини кейинги вақтлардаги фактлар кўрсатиб турибди. Кескинликни юмшатиш, Совет Иттифоқи ва бошқа социалистик мамлакатлар билан муносабат масалалари теварагида шу мамлакатнинг ҳукмрон доиралари орасида неча йиллардан бери кескин кураш давом этмоқда. Вақт ўтган сари бу курашда кескинликни юмшатишни қўпориш, дунёни «совуқ уруш» замонларига, янги муҳолифликларга ва тинимсиз ҳарбий рақобатга қайтариш истагида бўлган гуруҳларнинг вакиллари устунлик қила бошлаганлигини кўрсатувчи нишоналар тобора кўпроқ тўпланмоқда. Президент ва АҚШнинг бошқа бир қанча юқори лавозимдаги арбоблари нутқларигина эмас, Вашингтоннинг конкрет ишлари ҳам ана шундан далолат бериб турибди.

Халқлар қуролланиш пойгасини тугатишга интилаётганликларига хилоф равишда АҚШ шу пойгани кучайтириш йўлини тутмоқда, ҳарбий кучларни кўпайтиришнинг янги кенг планларини, неча ўн йиллаб олдинга мўлжалланган планларни қабул қилмоқда. Айни вақтда стратегик қуролларни чеклаш юзасидан Совет Иттифоқи билан ўтказилаётган музокаралар қасддан сусайтириб қўйилмоқда.

АҚШ ҳукумати шундай ҳаракатлар ҳам қилмоқдаки, бу ҳаракатларнинг мақсадини СССР билан икки томонлама муносабатларни атайин ёмонлаштиришдангина иборат, деб баҳолаш мумкин, холос. Мамлакатимизнинг ички ишларига аралашишга уриниш ҳамон давом этмоқда. АҚШ бир томонлама ҳаракат қилиб, иккала мамлакат ўртасидаги алоқаларни ва ҳамкорликни чеклаб қўймоқда. АҚШ билан СССР ўртасидаги яхши муносабатларнинг душманлари Хитой ҳукмдорларининг агрессив антисоветизми билан умумий бир тил топиш йўлини қидирмоқдалар. Хитой ҳукмдорлари эса кескинликни юмшатиш ва тинчликни алдамчилик деб, урушни эса бирдан-бир реал истиқбол, деб баралла эълон қилмоқда.

Ниҳоят, АҚШ Африкадаги янги мустамлакачиликнинг — Африка давлатларига қуролли интервенция қилиш ва уларнинг ички ишларига ошкора аралашиш, миллий озодлик ҳаракатларини бостириш сиёсатининг бош илҳомчиси бўлди.

АҚШнинг ҳозирги сиёсатидаги ана шу тенденцияларнинг ҳаммаси НАТО кенгашининг яқинда бўлиб ўтган сессиясида жуда очиқ-равшан намоён бўлди. АҚШ ўз маслакдошлари қўлтиғига сув пуркаб, иккиланувчиларни туртկилаб, шу блокнинг норози қатнашчиларига тазйиқ ўтказиб, уни яна «совуқ уруш» йўлига солиб юборишга ва қуролланиш пойгасига қамчи босишга уринди.

Сиёсатда шу қадар кенг кўлам бўйлаб бурилиш қилиш осон иш эмаслиги ўз-ўзидан равшан. Буни нима биландир «асослаш» лозим. Шу мақсадда бу сафар ҳам халқаро вазият ёмонлашганлиги учун айбни Совет Иттифоқига, бошқа социалистик мамлакатларга тўнкашга уриниб кўрмоқдалар. Вашингтон «янги» сиёсатининг ижодкорлари унга қандайдир «назарий» замин яратишга интилиб, СССР билан АҚШ ўртасидаги муносабатларда рақобат элементларини ҳар томонлама бўрттириб кўрсатмоқдалар ва ҳамкорликнинг аҳамиятини пасайтирмоқдалар. Маъмуриятнинг баъзи вакиллари масалан, президент ёрдамчиси З. Бжезинский бу ишни шу қадар қўполлик ва бесўнақайлик билан қилдиларки, бу нарса АҚШ иттифоқчиларини ҳам, ўз гражданларини ҳам анчагина саросимага солиб қўйди.

Хабар қилинганидек, президент Ж. Картернинг Аннаполисда яқинда сўзлаган нутқи шу саросималикни бартараф этиши лозим эди. Бироқ, АҚШ президенти Америка сиёсатига, аввало СССРга нисбатан ўтказилаётган сиёсатга равшанлик киритишни уддалай олмаганлиги маълум. Нутқда бир-бирига зид нарсаларни бир-бирига қовуштиришга: чунончи, кескинликни юмшатиш ва Совет — Америка муносабатларини яхшилашга садоқат тўғрисидаги ваъдаларни Совет Иттифоқи шаънига ошкора ҳамла қилиш билан қовуштиришга, гитлерчилар агрессиясига қарши урушда ўзининг 20 миллион ўғил ва қизидан жудо бўлган совет халқининг тинчликсеварлиги ва матонатига ҳурмат билдиришни совет воқелигини «совуқ уруш» замонларидан бери энг ғаразгўй Америка газеталарида ҳам унчалик тез учрамайдиган тарзда бузиб ва сохталаштириб тасвирлаш билан бирга қовуштиришга уриниб кўрилганлиги учун ҳам бунинг уддасидан чиқиб бўлмади.

АҚШ президенти ва унинг маслаҳатчилари бу нутқ Совет Иттифоқида эътибор бериб ўқиб чиқилганлиги ва холисона баҳоланганлигига шубҳаланмасалар ҳам бўлади. Унда айтилган ижобий гаплар ҳам сезилмай қолмади, бу гаплар АҚШ раҳбарларининг мамлакат сиёсий доираларида ҳам, Америка жамоатчилиги орасида ҳам кескинликни юмшатиш анча кенг миқёсда қўллаб-қувватланаётганлиги билан ҳисоблашмасликлари мумкин эмаслигидан далолат беради.

Аммо, башарти бу нутқ «программа нутқи» деб тушуниладиган бўлса (бу нутқнинг шундай эканлиги илгаритдан эълон қилиб қўйилган эди), у АҚШ бошлаган йўл хусусидаги шубҳа-гумонларни бартараф қилмади, балки баттар кучайтирди. Унда президент Ж. Картернинг: Совет Иттифоқи «муҳолифлик билан ҳамкорликдан биронтасини танлаб олиши» лозим, АҚШнинг ўзи эса ана шу йўлларнинг ҳар биридан бораверишга тайёр, деб берган баёнотини кўрсатиб ўтиш кифоя. Масалани бу тарзда қўйиш, янглиш адресга мурожаат қилиш демакдир — Совет Иттифоқи аллақачонлар ва узил-кесил тинчлик ҳамда ҳамкорлик йўлини танлаб олган. АҚШ президентининг шу масалани ўртага қўйиши эса айни АҚШ, аниқроғи ҳозирги Америка маъмурияти узил-кесил бир йўлни ҳамон танлаб олмаганлигидан, тўғрироғи эса — СССР билан биргаликда илгари ишлаб чиқилган муносабат принципларидан чекинишга уринаётганлигидан далолат бериб туриши мумкин. Илгари ишлаб чиқилган муносабат принципи эса ядро даврида тинч-тотув яшашга қарама-қарши қилиб қўйиладиган бирон-бир мақбул йўл йўқ эканлигини эътироф қилишни ўз ичига олган эди. Президент ўзининг шу нутқида Қўшма Штатларнинг кескинликни юмшатиш фойдасига қилган яхши ишларини санаб ўтганида, иккита жуда муҳим ҳужжатни: СССР билан АҚШ ўртасида ўзаро муносабат асосларини ва ядро урушининг олдини олиш тўғрисидаги битимни тилга олмаганлиги, афтидан, тасодифий эмас. Ҳолбуки, айни шу ҳужжатларда иккала давлат кескинликни юмшатиш йўлини танлаб олганлиги факти ҳам, шундан келиб чиқадиган ўзаро мажбуриятлар ҳам алоҳида куч билан таъкидланган эди.

Энди АҚШ сиёсатида ҳозирнинг ўзидаёқ кенг қулоч ёзган қуролланиш пойгасига қамчи босиш, ҳарбий ҳаражатларни тинимсиз кўпайтириш йўли равшан кўриниб турибди. Қўшма Штатлар йилига салкам 130 миллиард долларга етиб қолган рекорд миқдордаги ҳарбий бюджетни қабул қилиш, оммавий қирғин қуролининг янги-янги системаларини, шу жумладан нейтрон қуролни ишлаб чиқиш билан кифояланмасдан уруш тайёргарликларини кучайтиришга ғарбни ўзига хос тарзда сафарбар этишга киришди. НАТО кенгашининг яқинда Вашингтонда бўлиб ўтган ва бунинг устига БМТ Бош Ассамблеясининг қуролсизланишга бағишланган махсус сессияси ишлаб турган кунларда жаҳон афкор оммасига андишасизларча дағдаға тарзида ўтказилган сессиясининг натижалари ҳам ана шундан яққол далолат бериб турибди. Вашингтондаги учрашув охирида қуролланиш пойгасининг қўшимча программаси қабул қилинди, бу программа 80 миллиард доллардан иборат жуда катта маблағ сарфланишини талаб қилади.

Қадимги практикага мувофиқ бу тадбирларни гўё ғарбдан «ҳарбий устунлик»ка эришиб олишга гўё уринаётган Совет Иттифоқининг сиёсатига фақат бир «жавоб», деган ёлғон баҳоналар билан оқлашга уриндилар. Партиямиз билан давлатимизнинг раҳбарлари бундай даъволарнинг мутлақо асоссиз эканлиги тўғрисида неча марталаб гапирдилар. Масалан, Л. И. Брежнев ҳали яқиндагина Ғарбий Германиядаги «Форвертс» газетаси саволларига берган жавобларида яна бир карра бундай деб таъкидлади: «Совет Иттифоқи эса мудофаа эҳтиёжлари учун тахминий тенглик ва мувозанат етарли, деб ҳисоблайди. Биз ҳарбий устунликка эришиш мақсадини ўз олдимизга қўймаймиз, шу пайтгача тўпланган ядро қуроли ва уни элтиш воситаларининг жуда катта ҳазинаси мавжуд бўлган шароитда бу тушунчанинг ўз моҳиятидан маҳрум бўлишини ҳам биламиз».

Совет Иттифоқи раҳбарлигининг ана шу ва шу мазмундаги бошқа масъулиятли баёнотларини ҳам АҚШдагилар билмасликлари мумкин эмас.

Амалда эса, гап кучлар балансига умумий баҳо беришга келганда — бунда гап стратегик қуроллар тўғрисида ёки марказий Европадаги қуролли кучлар ва қурол-яроғлар тўғрисида боришидан қатъий назар, — Совет «ҳарбий хавфи», «Совет Иттифоқининг устунлиги» хусусидаги даъволарнинг ҳеч қандай асоси йўқ. Совет баёнотларигина эмас, шу билан бирга расмий Америка ҳужжатлари ҳам, шунингдек АҚШ раҳбарлари ўзлари сўзлаган нутқлар ҳам бундан далолат беради. Уларнинг биронтасида Совет Иттифоқининг устунлигидан далолат берадиган маълумотлар йўқ. Аксинча, гарчи истар-истамас, ўкиниб бўлса ҳам тенглик, тахминий мувозанат борлиги эътироф қилинади, бас, шундай экан, Америка ва НАТО раҳбарлари нега безовта бўлмоқдалар? Айтишларича, гап бугунги кун тўғрисида эмас, балки эртанги кун тўғрисида, келгусида Совет Иттифоқи ҳарбий устунликка эришиб олмаслиги ҳақида бормоқда (дарвоқе, президент Ж. Картернинг май ойида бўлиб ўтган НАТО кенгаши сессиясидаги нутқида ҳам бу масала худди шу тарзда қўйилган эди).

Бироқ, айниқса ҳарбий потенциални модернизациялаш ва кўпайтиришнинг НАТО қабул қилган узоқ муддатли программалари муносабати билан СССР ва унинг иттифоқчиларининг эртанги кун хусусида ташвишланиши учун бўлган асослари бундан оз эмас. Бошқа бир нарса бундан ҳам муҳимроқ — тўқиб чиқарилган хавф-хатарларни қуролланиш пойгасига қамчи босиш билан бартараф қилиш йўлидаги уриниш беҳуда эканлигини кейинги ўн йиллар ичидаги воқеаларнинг бутун бориши исбот этмадими, ахир? Бу тажриба бошқа йўлдан — қурол-яроғларни чеклаш ва қисқартириш тўғрисидаги битимлар йўлида тинч, хатарсиз келажакни таъминлаш мумкинлигидан дарак бермайдими? Бинобарин, келажак тўғрисида нақадар кўп қайғурсанг, ана шундай битимларга эришишга шу қадар изчиллик, шу қадар сабот билан интилаверишинг керак.

Бу ерда қуролсизланишга бағишланган музокараларга муносабат тўғрисидаги жуда муҳим масалани, томонларнинг ҳақиқий ниятларини аниқлайдиган тамал тоши, деб ҳисоблаш мумкин бўлган масалани кўриб чиқиш ўринли бўлади.

Гапни марказий Европадаги қуролли кучлар ва қурол-яроғларни қисқартириш тўғрисида Венада олиб борилган музокаралардан бошлайлик. Шу йил 19 апрель куни Ғарб мамлакатлари у ерда янги таклифлар киритишди, бу таклифлар унча катта бўлмаса ҳам, ҳар ҳолда олға томон қадам қўйилганлигини билдирди. Варшава Шартномаси мамлакатлари бу таклифларни ана шундай баҳолаб, музокараларни боши берк кўчадан олиб чиқишга интилиш мақсадида жуда яқин вақт ичида муқобил таклифлар киритажакларини айтишди. Улар ана шундай таклифларни 8 июнь куни тақдим этишди. Ана шу амалий таклифлар ниҳоят ўзаро мақбул битимга эришишни таъминлашни кўзлаб, Ғарбнинг позицияси сари катта қадам қўйилганлигини билдирди. Аммо Ғарб ана шу таклифлар киритилишини кутишга ҳам сабр қилмай, НАТО кенгашининг май сессиясидаёқ, Варшава Шартномаси қуролли кучлари «кўпайиб кетмоқда» деган шовқин-суронли кампания далдаси билан ҳарбий қурилишнинг юқорида тилга олинган узоқ муддатли программасини қабул қилди. Бундай ёндашиш музокараларнинг муваффақиятига кўмаклашиши мумкинми? Бошқа бир саволни бериш ҳам ўринлидир: Варшава Шартномаси мамлакатларининг марказий Европадаги қуролли кучларнинг бир битим тузилгунга қадар ҳозирги даражадан кўпайтирмаслик тўғрисидаги таклифи тўрт йилдан бери нечун қабул қилинмаяпти, Келажак хусусидаги хавфсирашни нималар самарали тарзда бартараф қила олиши мумкин?

Энди стратегик қуролларни чеклашга доир музокараларни олиб кўрайлик. Стратегик қуролларни чеклаш тўғрисида янги битим ишлаб чиқиш мақсадини кўзловчи бу музокаралар неча йиллардан бери олиб борилаётганлиги ва жуда кўп масалалар юзасидан ҳозирнинг ўзидаёқ аҳдлашувга эришилганлиги маълум. Совет Иттифоқи қолган масалаларни ўзаро мақбул асосда муваффақиятли келишиб олиш ва битим тайёрлашни тезроқ тугаллаш учун ўзига боғлиқ бўлган ҳамма ишни қилмоқда. Шу мақсадда у доимо конкрет, амалий таклифлар киритмоқда. СССР ташқи ишлар министри А. А. Громиконинг президент Ж. Картер ва давлат секретари С. Вэнс билан яқинда ўтказган музокаралари вақтида ҳам ана шундай таклифлар киритилди.

Аммо Америка раҳбарлари битим тузишнинг муҳимлигини оғизда эътироф қилиб, амалда келишиб олинмаган масалаларни конкрет муҳокама қилишга тайёр эканликларини билдирмадилар. Улар умуман ўзларининг ҳеч қандай таклифларини киритмадилар. Бу ҳам камлик қилгандек, улар гўё АҚШ Америка таклифларини СССР қабул қилгунига қадар кутиб тураверади, деган бемаъни баёнотларни беришди. Бу таклифларни Америка матбуоти ҳам Совет Иттифоқи учун номақбул таклифлар, деб баҳолашга мажбур бўлди.

Бошқа бир ҳолат ҳам эътиборни ўзига тортади. АҚШдагилар, жумладан, ҳукумат доираларидаги кишилар ҳозир бўлажак битимнинг сенатда ратификация қилиниши қийинчиликларга дуч келиши мумкинлиги тўғрисида кўп гапирмоқдалар. Ваҳолонки, ҳукуматнинг ўзи муайян бир позицияда туришни, конгрессда ҳам, жамоатчилик олдида ҳам битимни қаттиқ туриб ҳимоя қилишга, қурол-яроғларни чеклаш душманлари бўлажак битим хусусида ишлаётган ҳар қандай сохтакорликни рад қилишга хафсала қилмаяпти. Аксинча, ҳукуматнинг кўпгина арбоблари ана шу мураккаб вазиятда Совет Иттифоқига ишончсизликни кучайтириш, «Совет ҳарбий хавфи бор» деган бўҳтонни кучайтириш билангина овора бўлмоқдалар. Бинобарин, бўлажак битим теварагидаги вазият равшанлашмай, балки баттар чигаллашиб бораётганлигига ажабланиб бўладими?

Қуролсизланишга бағишланган бошқа музокараларга ҳам сунъий чигалликлар қўшилмоқда. Расмий раддияларга қарамай, қуролсизланишга бағишланган музокараларни бунга мутлақо алоқаси бўлмаган бошқа масалалар билан боғлаш йўли ҳам ҳақиқатда давом эттирилмоқда. Айрим кимсалар музокаралардан ўзларининг милитаристик сиёсатини ниқоблаш учун парда сифатидагина фойдаланиш истагида юрганга ўхшайдилар. Чунончи, халқаро миқёсда қурол-яроғ савдосини чеклаш проблемасини муҳокама қилиш ниқоби остида ва президентнинг сайловолди ваъдаларига хилоф равишда АҚШ расмий маълумотларга кўра, 1977 йилда чет элларга 11,3 миллиард долларлик қурол-яроғ етказиб берди. 1978 йилда эса қурол-яроғ сотишни 13,2 миллиард долларликка етказиш планлаштирилмоқда.

Ана шу фактларнинг ҳаммаси қаршисида АҚШнинг СССР «ҳарбий устунликка» интилмоқда, деб бонг уриши учун бирон-бир асоси борми? Хўш, қандай асослари бор? Йўқ, аслида Вашингтон ана шу ўйлаб чиқарилган уйдирма хавф-хатардан эмас, балки айни тенгликдан, мувозанатдан даҳшатга тушмоқда. Ана шу тенглик мувозанат сақланишига йўл қўйилишини хоҳламай, қуролланиш пойгасида яна олдинга ўтиб кетиш ва музокараларни пайсалга солиш ёрдамида ўзининг ҳарбий устунлигини ўрнатишга умид қилмоқда. Ўз-ўзидан равшанки, бу нарса томонларнинг тенглиги ва баб-баравар хавфсизлиги юзасидан СССР билан АҚШ келишиб олган илк принципга зиддир. СССР бу принципни бузмоқчи эмас, аммо бошқаларнинг ҳам бу принципни бузишига йўл қўймайди, ҳа, йўл қўймайди.

Уруш тайёргарликларини кучайтириш билан бирга АҚШ сиёсатидаги ўзгаришлар Африка мамлакатларига нисбатан ошкора интервенциячилик, янги мустамлакачилик сиёсатига ўтишда ҳам ўз ифодасини топмоқда. Заирдаги воқеалар, Ғарбдаги бир қанча мамлакатлар АҚШнинг сиёсий ва ҳарбий раҳбарлигида шу мамлакатнинг ички ишларига қуролли аралашаётганлиги. Африканинг у ёки бу мамлакатларини НАТОнинг фаолият доирасига қўшиш режалари, шу қитъадаги озодлик курашини бостириш учун империалистларнинг коллектив қуролли кучларини тузиш йўлидаги уринишлар бунинг далилидир. Бу ўринда ҳам «Совет Иттифоқи билан Куба унинг ишларига аралашяпти» деган уйдирмалар чалғитувчи найранг сифатида ишга солинмоқда. Бу хусусда аллақачонлар фош қилиб ташланган уйдирмалар ҳам ҳеч уялмай-нетмай аввалгидек такрорланмоқда.

Ҳолбуки, Заирдаги воқеаларни москвадагилар Ғарб телеграф агентликлари хабарларидан билишди. Шаба вилоятида умуман ҳеч қандай совет кишиси ёки кубалик йўқ. Шунингдек у ерда СССРга қарашли мис, кобальт ёки уран конлари ҳам йўқ. Уларнинг ҳаммаси Ғарб мамлакатларининг, аввало АҚШнинг тасарруфидадир.

Бошқа ўринларда ҳам фактлар қўпол равишда сохталаштирилмоқда. Жанубий Африка республикасининг қўшинлари ва НАТО мамлакатларидан келган оқ танли ёлланма аскарлар Ангола мустақиллигига қарши ҳужум бошлаганида, Совет Иттифоқи билан Куба унга ҳарбий ёрдам бердилар, шунингдек Сомали томонидан агрессияга учраган Эфиопияга зарур мадад кўрсатдилар. Бу ёрдам қонуний ҳукуматларнинг илтимосига биноан, халқаро ҳуқуқ ва БМТ Устави нормаларига тўла мувофиқ равишда берилди. Мустақил Анголадан кўра, унинг устидан Жанубий Африка ирқчиларининг ҳукмронлигини афзал кўрган, Эфиопиянинг парчаланиб кетишини ёки ҳатто мустақил давлат сифатида тугатилишини табриклайдиган кимсаларгина бундай ёрдамга қарши чиқишлари мумкин. Эҳтимолки, униси ҳам, буниси ҳам Вашингтондаги айрим кимсаларга мутлақо манзур бўлур эди. Аммо Африка манфаатларининг ва кескинликни юмшатиш манфаатларининг бунга қандай алоқаси бор?

Ваҳолонки, Африкада «Совет-Куба аралашуви» деган қабилидаги уйдирма проблемалар эмас, ҳақиқатдан ҳам реал проблемалар бор. Булар — мустамлака ҳукмронлиги оқибатларини тугатишга, ёш мамлакатларнинг давлатчилигини мустаҳкамлашга, уларнинг иқтисодий ва социал ривожини жадаллаштиришга таалуқли мураккаб проблемалардир. Родезияда, Намибияда, Жанубий Африкада давом этиб келаётган ирқий зулм, оқ танли озчиликнинг ҳукмронлиги сингари портлай деб турган проблемалар ҳам бор. Модомики шундай экан, АҚШ ҳукумати ҳавойи «Совет— Куба хавфи»га қарши курашдаги жазаваси ва куч-ғайратининг лоақал бир қисмини мазкур проблемаларни ҳал этишга кўмаклашиш учун сарфлаганида эди, бу нарса жафокаш Африка қитъасини кулфатлар ва хунрезликдан халос қилишга ёрдам берган бўлур эди. Аммо Вашингтондагилар ҳозир бошқа ишлар билан — АҚШнинг Африкадаги қуролли аралашувини 1975 йилда конгресс чеклаб қўйганлигини бекор қилдириш учун курашиш билан, мустамлакачилик ва ирқчиликни ёқтирадиган мамлакатлар группаси доирасида шу қитъадаги мустамлакачилик, жандармчилик вазифаларини бажаришга ёрдам берадиган механизмни яратиш билан, «Африка бирдамлиги» деган риёкорона шиорлар остида реакцион сотқин, агрессив режимларнинг вакиллари орасида гумашталар ёллаш билан оворадирлар.

Бироқ, бизнинг давримизда бундай сиёсат мағлубиятга маҳкум. Бу сиёсат Африкадаги мустақил давлатлар ва эрксевар халқларнинг ягона хоҳиш-иродасини, уларнинг ўз мамлакатлари мустақиллигини, эркин ички ривожини қаттиқ туриб ҳимоя қилиш йўлидаги қатъиятини бука олмайди.

АҚШ ҳозирги маъмуриятининг сиёсатида содир бўлаётган ўзгаришлар, юқорида таъкидлаб ўтилганидек, Совет—Америка икки томонлама муносабатлари соҳасига ҳам дахлдор бўлди. Дахл қилганда ҳам кўп йўллар бўйлаб дахл қилди. Бу нарса қанчадан-қанча меҳнат, куч-ғайрат ва сабр-тоқат эвазига юзага келтирилган ҳамда тинчликни мустаҳкамлаш, қуролланиш пойгасини тўхтатиш, кескинликни юмшатишни янада ривожлантириш учун жуда зарур бўлган ҳали жуда оз ўзаро ишончнинг ювилиб кетишига олиб бораётганлиги кўриниб турибди.

Бошқа томоннинг ички ишларига аралашиш йўлидаги уриниш ўзаро ишонч учун айниқса ҳалокатли таъсир қилади. Ҳолбуки, бундай уринишлар ҳозир АҚШда давлат сиёсати даражасига чиқариб қўйилган. Бир қарашда олиҳиммат бўлиб кўринган: «инсон ҳуқуқлари», «инсонпарварлик», «озодликни ҳимоя қилиш» деган бу уринишлар баҳона сифатида танлаб олинмоқда. Аммо аслида гап социалистик тузумга путур етказиш тўғрисидаги сийқа интилишлар тўғрисида бормоқда. Халқимиз 1917 йилдан бери бундай интилишларга у ёки бу шаклларда неча марталаб дуч келган.

Бундай қилишга уриниш ишқибозлари илгари ҳам бўлган эди. Бироқ, шуни асло унутмаслик кераккки, совет жамияти тош-метиндек жипслашган ва бу жипсликка чет эллардаги разил пропаганда ҳам, Ғарбдаги махсус маҳкамаларнинг қўпорувчилик ҳаракатлари ҳам путур етказа олмайди. Дарвоқе, СССРнинг ички ишларига аралашиш тарафдорларининг ўзлари буни яхши биладилар. Аммо гапнинг бошқа томони бор — бундай ҳаракатлар АҚШ ва уларга иттифоқдош бўлган баъзи мамлакатлар раҳбарларининг ҳақиқий ниятлари хусусида янги-янги гумонларни келтириб чиқаради, сиёсий муҳитни заҳарлайди, ҳамкорликни қийинлаштиради.

Вашингтоннинг Хитой теварагидаги сўнгги ғаламисликлари, аниқроғи «ғаламисчалари» ишончни мустаҳкамлашга мутлақо хизмат қилмайди, жаҳон миқёсидаги ўйинда «хитойча карта»дан фойдаланишга интилишнинг ўзи америкалик сиёсатчилар учун қандайдир янгилик эмас. Аммо АҚШ раҳбарлари шу пайтгача тинчлик иши учун ҳам, ўзлари учун ҳам, Қўшма Штатларнинг ўз миллий манфаатлари учун ҳам хавф-хатар келтирмай туриб, бу картадан фойдаланиш мумкин эмаслигини тушуниб келгандек туюлар эди.

Лекин Вашингтонда катта лавозимларни эгаллаб турган баъзи арбоблар ҳозир Советларга қарши ҳис-ҳаяжонга шу қадар берилиб кетганларки, чамаси, ана шу хавф-хатарлар писанд қилинмай қўйилган. Бу арбоблар Советларга қарши асосда Хитой билан блок тузиш ядро уруши хавфини камайтириш ва равшанки, қурол-яроғларни чеклаш ишида Совет Иттифоқи билан ҳамкорлик қилиш имкониятини ёпиб қўйишидан кўз юммоқдалар. Бу арбоблар Хитой раҳбарлари бу ўринда фақат ўз мақсадларини кўзлаётганликларини ҳам унутиб қўймоқдалар. Агар АҚШ, НАТО мамлакатлари Совет—Хитой муносабатларида вужудга келган қийинчиликлардан ўз манфаатлари йўлида фойдаланиб қолиш ниятида бўлсалар, Хитой раҳбарларининг хаёли бошқа нарсада — улар СССР билан АҚШ ўртасидаги муносабатларни ҳаддан ташқари кескинлаштириб, бу кескинликдан асло Америка манфаатлари йўлида эмас, балки нуқул ўз манфаатлари йўлида фойдаланиб қолишни ўйламоқдалар. Совет—Америка муҳолифлиги, бундан ҳам яхшиси эса уруш чиқариш— Пекиннинг эзгу орзусидир. Эҳтимол Вашингтондагилар бу мавзуда шошмай, совуққонлик билан ўйлаб кўрарлар.

Ҳар бир сиёсий силжишнинг, сиёсатдаги ҳар бир ўзгаришнинг, айниқса у ҳозирги халқаро муносабатдаги энг муҳим масалаларга дахлдор бўлса, бунинг ўз сабаблари бўлиши лозим. АҚШ сиёсатида бошланган ўзгаришларни Вашингтондагилар нима билан изоҳламоқдалар?

Вашингтоннинг гўё бутун гап Совет Иттифоқига, социалистик мамлакатларга боғлиқ, муносабатларнинг ривожи кескинликни юмшатиш йўлидан ёки «совуқ уруш» йўлидан бориши уларнинг қайси сиёсатни танлаб олишларига боғлиқ, деган расмий фикрини танқид қилиб ўтиришнинг ҳам ҳожати йўқ. Бу фикрнинг авторлари ўз даъволарини ҳеч нарса билан исботлай олмайдилар. Фактлар ўрнига — қуруқ гап. Заирдаги «Совет аралашуви» деган уйдирмаларга ишониши мумкин бўлган ҳатто ўта гўл одамлар ҳам унга жавобан АҚШ, масалан, кескинликни юмшатишни барбод қилиши, «совуқ уруш»га қайтиши, стратегик қуролларни чеклаш тўғрисидаги музокараларни тўхтатиб қўймаган тақдирда ҳам чигаллаштириши лозимлигига қўшилишлари амри-маҳол деб ўйлаймиз.

Америка сиёсатидаги ўзгаришларнинг сабабларини АҚШнинг ўзидан излаш лозимлиги равшан. Бу сабаблар Вашингтондаги айрим арбоблар ҳуда-беҳудага рўкач қилаверишини севадиган Америка жамоатчилигининг, АҚШ халқининг кайфиятидан асло келиб чиқмайди. АҚШдаги жамоатчилик фикрини билиш мақсадида ўтказилган ҳамма сўнгги савол-жавоблар бунинг аксини кўрсатади: тинимсиз антисовет пропагандасига қарамай, жуда кўпчилик америкаликлар СССР билан муносабатларни яхшилаш, стратегик қуролларни чеклаш тўғрисидаги музокараларда тезроқ бир битимга эришиш, Совет Иттифоқи билан савдо-иқтисодий алоқаларни ривожлантириш тарафдори эканликларини айтмоқдалар. Бунда соғлом инсоний маъно, АҚШнинг ўз манфаатларини кўзлаб, Совет Иттифоқи билан ҳамкорлик қилиш зарурлигини англаганлик сезилиб турибди.

Гап бошқа нарсада, яъни кескинликни юмшатиш душманларининг хилма-хил ва шаллақи коалицияси: ҳарбий саноат комплекси, ўта ўнг доиралар, шарқий Европадан борган контрреволюцион муҳожирларнинг ташкилотлари ҳамда кейинги йилларда Совет—Америка муносабатларида бошланган ижобий тенденцияларни барбод қилишдан манфаатдор бўлган бошқа кучларнинг тобора активлашиб бораётган фаолияти АҚШ сиёсатига ўтказаётган таъсирда эканлиги турган гап. Бу кучларнинг активлашуви уларнинг позициялари мустаҳкамланганлигини билдирмайди. Бу активлашув кескинликни юмшатиш ривожидаги қисқа муддат ичида эришилган натижаларни янада олға силжитиш бу жараённи муқаррар қилиб қўйишидан улар тобора даҳшатга тушаётганлигининг далили бўлиб хизмат қилади. Аввал бошда бу кучлар кескинликни юмшатишни назарга илмадилар— халқаро кескинлик илгари ҳам гоҳ кучайиб, гоҳ пасайиб турган ҳоллар кўп бўлган. Аммо Владивостокдаги аҳдлашувдан кейин стратегик қуролларни чеклаш тўғрисидаги тузиладиган навбатдаги битимнинг нишоналарини чизиб бериш билангина чекланмасдан, шу қуролларни чеклаш истиқболини яқинлаштирган шундан кейинги мақсад йўлидаги силжишлардан сўнг, Европадаги сиёсий иқлимда туб бурилиш рўй берганидан, Хельсинкидаги Якунловчи акт имзоланганидан кейин вазият бошқача бўлиб қолди. «Совуқ уруш» сиёсати туфайли қаддини ростлаб, куч тўплаб, обдон семириб олганлар учун одат тусига кирган ҳамма нарса шубҳа остида қолди. Ана шунда улар қарши ҳужумга ўтиб, мажбурий чекинганликлари учун, берган талафотлари учун ўч олишга киришдилар.

Ана шу кучлар ҳозир АҚШнинг расмий сиёсатига нечун шу қадар катта таъсир ўтказишга қодир бўлиб қолганлигининг сабаблари ҳам равшан. «Совуқ уруш» сарқитларининг яшовчанлиги ана шу сабаблардан биридир. Бу сабаб «совуқ уруш» бир неча ўн йил давом этганлиги, кескинликни юмшатиш эса атиги бир неча йил умр кўрганлиги билангина боғлиқ эмас. «Совуқ уруш» империализмнинг азалий анъаналари билан мустаҳкам боғлиқ бўлиб, гарчи бизнинг замонамизда ҳаддан ташқари эскирган ва хатарли тус олган бўлса ҳам, капитализм учун дунёда ўзига ноқулай ўзгаришларга бериладиган классик жавоб эканлигини, халқларнинг орзу-умидларига зид келадиган милитаристик, зўравонлик жавоби эканлигини назарда тутиш керак. Бунинг устига АҚШда маккартизм даврида машъум ном чиқариб айниқса авжга минган «совуқ уруш» ақидалари ҳаддан ташқари жўн: чигал проблемалар тўғрисида бош қотириш ва уларга жавоб қидириш керак эмас, ҳар қандай иллатнинг манбаи «ташқи душман», коммунизм, шу боисдан унга қарши ҳар қандай воситалар билан курашмоқ керак; кимки бундан бошқача ўйласа —унинг ўзи ҳам душманнинг гумаштаси эмиш. Кўпгина америкалик сиёсатчилар, ҳеч бўлмаганда ҳарбий васваса ва антикоммунизм жазаваси тумани чўка бошлаши биланоқ юзага чиқиб қолган реал дунёнинг чигалликлари ва хилма-хиллигини қабул этиши қийин бўлган ёки қабул этишни истамайдиган кимсалар ана шу хатарли алдамчи жўнликка, эҳтимол ҳозир ҳам интилаётгандирлар.

Чамаси, АҚШдаги ички аҳвол —инфляция ва ишсизлик, дунёдаги энг бой капиталистик мамлакатнинг миллион-миллион қора ва оқ танли гражданларининг қашшоқлиги, оммавий жиноятчилик проблемаларининг кескинлашганлиги ҳам катта аҳамиятга эга бўлмоқда. Жўрттага кучайтирилаётган ташқи хавотирлик йўли билан ана шу проблемалардан эътиборни чалғитишни жуда хоҳламоқдалар. Аммо бу проблемалар кескинлашиб бораётганлиги, ҳукумат уларни бир ёқлик қилишга қодир эмаслиги, шу сабабли унга «заиф», «кўнгилчан» деган айблар қўйилаётганлиги учун баъзи бир америкалик арбоблар ўзларининг «қаттиқ қўл» эканликларини исботлашга жон-жаҳдлари билан киришмоқдалар. Шу «қаттиқ қўллик»ни, айтайлик, инфляция ёки ишсизликни тугатиш соҳасида намойиш қилиш осон эмас, уни ташқи сиёсатга кўчириш ёки ҳар ҳолда кўчиришга уриниб кўриш уларга осонроқ туюлмоқда.

Чамаси, Америкада «қатъият», «қаттиқ йўл» тез-тез тилга олинадиган сўзлар бўлиб қолиб, айниқса конгрессга ўтказиладиган навбатдаги сайлов, истиқболда эса президент сайлови арафасида яна эски одатга айланганга ўхшайди. Айрим сиёсий арбоблар ўртасида: халқаро ишларда ким янада «қаттиқроқ» позицияда туради, ким Совет Иттифоқи билан« баландроқ овозда» гаплашади, деган хусусда ўзига хос мусобақа бошланди.

Афтидан, Вашингтонда буни мақбул тактика деб билиб, бир вақт келгач бошқа — бирмунча мўътадил ва вазмин тактикани қўлланиш мумкин деб ҳисоблайдиган сиёсий арбоблар бор. Бироқ Американинг ички сиёсатида ҳамирдан қил суғургандек ўтаётган ҳамма нарса ташқи сиёсат учун мақбул бўлавермайди. Ҳозирнинг ўзидаёқ кўриниб турибдики, бу ўринда «қаттиқ қўл» тактикадан хатарли ва бошқариб бўлмайдиган сиёсий йўлга айланиб кетиши, тўсиш қийин бўлган инерция кучи касб этиб, дунёда тегишли қаршиликка дуч келиши мумкин. Иш шу зайлда борадиган бўлса, бундай янглишиш оқибатида бирон бир кимсанинг обрўси шунчаки тушибгина қолмайди — бу нарса энди қуролланиш пойгасининг қимматга тушадиган янги даврасини, сиёсий тангликларни, солиқ юки ортишини келтириб чиқариши, эҳтимолки, бундан ҳам оғирроқ оқибатларга, шу жумладан АҚШ халқи учун ҳам янада оғирроқ оқибатларга сабаб бўлиши мумкин.

Қатъият, мардлик — ҳар қандай сиёсий арбоб учун фойдали фазилат, албатта. Аммо бу фазилатлар яхши мақсадларга хизмат қилган, сиёсий донишмандлик, олий манфаатларга амал қилиш ва уларни бир лаҳзалик майда манфаатлардан фарқ қилиш қобилияти билан, эртанги кунга назар ташлаш қобилияти ва истаги билан, ўзининг бугунги хатти-ҳаракатларининг оқибатларига олдиндан баҳо бера олиш билан қўшиб олиб борилган тақдирдагина фойдали фазилатлар бўлиб қолади. Сиёсатдаги мардлик ҳам чиранишга, дўқ-пўписа ишлатишга, таёқ ўқталишга шайланиб туришни асло билдирмайди. Сиёсий мардликнинг маъноси бошқа, у прицнипиал сиёсий йўлни белгилаб, изчиллик билан ўтказа олишдан, ўз ҳис-ҳаяжонига эрк бермасликдан, сиёсатдаги оппортунистларнинг назлака қилишидан чўчимай, авантюристларнинг маслаҳатларига учмай, сабр-тоқат ва вазминлик кўрсатишдан иборат.

Вашингтон сиёсатидаги ўзгаришлар Американинг ўзида ҳам, унга иттифоқчи бўлган мамлакатларда ҳам ташвиш туғдира бошлади. Ҳозир президент Ж. Картер ўтказаётган сиёсатнинг оқибатлари қандай бўлади, у ўз мамлакатини, ҳаттоки бутун «Атлантика ҳамжамиятини» қай йўлга бошламоқда, деган саволлар Ғарб матбуотининг саҳифаларидан тушмаяпти. Вашингтоннинг ташқи сиёсатини танқид қилиш ҳам кенгаймоқда —унинг замиридаги хатар, «совуқ уруш»га ва халқаро кескинликни кучайтиришга қайтиш хавфи тобора кўпроқ хавотирлик ва ташвиш туғдирмоқда.

Жаҳон жамоатчилигини: Америка сиёсатининг қаттиқлашувига Совет Иттифоқи қандай жавоб берар экан? деган савол ҳам қизиқтирмоқда. Қўшма Штатлар қилаётган унчалик пухта ўйланмаган, баъзан эса ошкора иғвогарлик характеридаги кўпгина ҳаракатлар нақадар равшанланган сайин, бу савол шу қадар актуал бўлиб қолмоқда. Бу гап, жумладан бизнинг мамлакатимизни қуролланиш пойгасининг янги davраларига, «совуқ уруш» руҳига мос бўлиб тушадиган сиёсий даханаки жангларга, иқтисодий ва маданий алоқаларни тўхтатиб қўйиш ва шу сингари ҳаракатларга тортиш йўлидаги уринишларга таалуқлидир. Бундай ҳаракатлар илҳомчиларининг нияти жуда равшан—улар кескинликни юмшатишга путур етказишнигина эмас, бу ишни имкони борича бошқаларнинг қўли билан қилишни ҳам хоҳлайдилар. Аммо улар бунинг учун жавобгарликни ўз зиммаларидан соқит қила олмайдилар.

Совет Иттифоқи бундай шум ниятларнинг авторларига ёрдам бермоқчи эмас. Халқимиз ҳаддан ташқари кўпни кўрган, ҳаддан ташқари кўп воқеаларни бошидан кечирган, шу боисдан ҳам у бўйин эгмайди, қурол ўқталувчилар олдида чекинмайди. У тинчлик йўлини танлаб олган, шу боисдан ҳам бу йўлдан ўзини тойдириш мақсадидаги уринишларга йўл қўймайди. Биз кескинликни юмшатишни ва миллион-миллион кишиларнинг тинч келажакка, ўзи ва фарзандлари учун инсонга муносиб ҳаёт яратиш мумкинлигига бўлган умидларини дафн этишга қўшилиш тўғрисидаги таклифларни қабул қилмаймиз.

Кескинликни юмшатиш, тинчлик ва қуролсизланиш учун кураш ўзининг зўр ҳаётий кучини исботлади, халқларнинг ғоят кенг мададига сазовор бўлди. Совет Иттифоқи, бошқа социализм мамлакатлари кескинликни юмшатиш ва тинчлик учун ҳамма соҳаларда ва аввало қурол-яроғларни чеклаш ва қисқартириш соҳасида изчиллик ва сабот билан кураш олиб бораверишга азму қарор берганлар. Л. И. Брежнев яқинда Чехословакияда сўзлаган нутқида бундай деди: «Социалистик мамлакатлар қуролсизланиш ишини олға силжитиш учун кўп меҳнат сарфладилар. Ўртага нақадар катта тўсиқлар қўйилган бўлмасин, биз тинчлик ва яхши қўшничилик сиёсатининг барча тарафдорлари билан бирга олға бораверамиз, ана шу энг ўткир проблемани пишиқ-пухта ва батамом ҳал этиш йўлларини қидираверамиз».

АҚШ сиёсати сабабли чигаллашган вазиятда Совет Иттифоқи ўзининг халқаро кескинликни юмшатиш ва, башарти АҚШ ҳам хоҳласа, Қўшма Штатлар билан яхши ўзаро манфаатли муносабатларни ривожлантириш йўлида турганлигини яна бир бор тасдиқлайди. Иккала мамлакатнинг ҳаётий манфаатларигагина эмас, шу билан бирга бутун инсониятнинг манфаатларига, бутун дунёда тинчлик манфаатларига мос бўлиб тушадиган шу йўлдан муваффақиятли олға силжиш учун АҚШ маъмуриятининг раҳбарлари ҳам шунга муносиб иш тутишлари, жаҳон сиёсатига масъулият билан ёндашишлари лозим.

Советларга қарши васвасани авж олдириш, СССРга дағдаға қилиш ёрдамида ўзининг ҳам ташқи, ҳам ички ва ҳатто шахсий проблемаларини ҳал этишга уриниш билан айни бир вақтда тинчликни мустаҳкамлаш, қурол-яроғларни чеклаш, Совет Иттифоқи билан нормал муносабат ўрнатиш тўғрисида АҚШ президенти эълон қилган мақсадларга эришиш мумкин эмас. АҚШнинг ҳозирги йўли таҳликали хавф келтириб чиқариши мумкин. Бу нарса Қўшма Штатларнинг ўзи учун тинчликдан манфаатдор бўлган барча мамлакатлар учун, халқаро муносабатлар ривожининг бутун бориши учун хатарлидир. Бу ҳақиқатни Вашингтондагилар тезроқ тушуниб олишларини истардик.

Мамлакатлар, давлат арбоблари, жамоатчилик ҳозирги халқаро вазиятдан келиб чиқадиган талабларни тушунишлари, шунга мувофиқ равишда иш кўришлари муҳимдир. Халқаро муносабатларда кескинликни юмшатишни сақлаб қолиш ва чуқурлаштиришдан тинчликни мустаҳкамлашдан, қуролсизланишдан кўра муҳимроқ мақсадлар йўқ. Бинобарин рўёбга чиқариш учун бутун куч ва имкониятларни ишга солиб курашишга шу даражада арзигулик бошқа мақсадлар ҳам йўқ.

ШУҲРАТ—60 ЁШДА

ИЖОДКОР ЙЎЛИ

Шоир, ёзувчи, драматург Шуҳрат 60 ёшга тўлди. Шу сабабдан юбиляр — ёзувчи ўз китобхонлари, унга илҳом бахш этган қаҳрамонлар билан учрашиб, уларга қирқ йиллик ижоди ҳақида ҳисоб бериб, куни кеча водий сафаридан қайтди.

Ўз халқи олдида ҳисоб берса арзигулик ижод қилган Шуҳрат 1918 йилнинг 19 апрелида тошкентлик косиб оиласида дунёга келди ва кўз очиб янги дунё нурини кўрди, инқилоб сутида йўғрилди.

Мен сендан атиги бир
ёш кичикман,
Дунёни ларзага келтирган
сана!
Ва лекин ўзимни санаб
кечиккан.
Йўлингга боқмадим
лоқайд, эй она!

дейди шоир Октябрга — ўз онасига.

У ўрта мактабда таълим олгач, Тошкент педагогика институтини имтиёзли диплом билан тамомлади, армия хизматини ўтагач, газета ва журналлар редакцияларида, радиокомитетда, Ўзбекистон ёзувчилар союзида масъул лавозимларда ишлади. У қаерда ишламасин расмий хизматни ижод билан баб-баравар муваффақиятли олиб бора билди.

Шуҳрат адабиётга барвақт кирди. У ўн олти ёшидан шеър машқ қилди ва ўн саккиз ёшидаёқ шеърий рисола нашр эттиришга муваффақ бўлди. У адабиётга қадам қўйишиданоқ бахтли ёшликни меҳр-муҳаббатни лирик оҳангга солди. Унинг шеър ва достонлари севгига садоқат, ҳаётга муҳаббат, Ватанга содиқлик коммунистик ғоямизга эътиқод, астойдил меҳнат баракати нури билан суғорилган.

Шоир нима ҳақда шеър ёзмасин содда, самимий, баъзан зукко, аммо барчага баробар оҳангда ёзади. Шунинг учун унинг шеърлари шаҳарликка ҳам, қишлоқликка ҳам баб-баравар севимлидир.

Биз буни водий бўйлаб ўтказилган адабий учрашувларда кўрдик. Шоирнинг «Орзу ва қасос», «Ҳаёт нафаси», «Қардошлар», «Мангулик», «Балоғат», «Лирика» каби ўндан ортиқ шеърий китоблари бор.

Мен ўзим кирмаган
хонадонларда
Китобим қўлма-қўл ўтиб
юрибди.
Орзуга қаноту ҳаёга
парда
Истиқбол машъали тутиб
юрибди.

Шуҳрат прозаси Улуғ Ватан урушидан кейин ва жанговар мавзу билан бирга туғилди ва ўзининг романлари, повестлари, ҳикоялари билан катта прозамизда муносиб ўрин олди. Айниқса Улуғ Ватан уруши воқеаларига бағишланган романи адибга шуҳрат келтирди.

Маълумки, Улуғ Ватан уруши йилларида ҳеч бир совет кишиси ғалабамизга ҳисса қўшмай четда тургани йўқ. Кўпчилик қатори ёзувчилар ҳам бир қўлида қурол, бир қўлида қалам билан жанг қилган эдилар. Уларнинг кўплари жанг майдонларида қурбон бўлдилар, кўплари ярадор бўлиб қайтдилар. Уларнинг кўкси орден ва медаллардан ёниб турибди. Улар фронтларда кўрган-кечирганлари сафдош қаҳрамонлари ҳақида китоблар ёзиб келдилар ва ҳозир ҳам баракали ижод қилмоқдалар. Шуҳрат ана шундай фронтчи ёзувчилардан.

Ёниб, куйиб шеър машқ қилаётган Шуҳрат 1940 йилда Қизил Армия сафига чақирилди ва қўшинларда аскарий хизмат қилиб турган пайтда Улуғ Ватан урушига дуч келди, унда иштирок этди. Гитлерчи босқинчиларга қарши курашда чиниққан шоир солдатликдан капитан унвонигача ўсди, жангчиликдан ўқчи десант батальон командири даражасига етди. Жангларда уч марта яраланди яраси битгач, яна фронтларга, жангларга кирди. Унинг жасоратли жанговар хизмати орден ва медаллар билан тақдирланди.

Шуҳратнинг «Шинелли йиллар» романи жангларда муаллифнинг кўрган-кечирганларидир. Унинг қаҳрамонлари — ўзи билан ёнма-ён жанг қилган жанговар дўстларидир. Шунинг учун ҳам роман қаҳрамонлари ҳаётий, жонли, ишонарлидир.

«Олтин зангламас», «Жаннат қидирганлар» романлари ҳам Шуҳрат қаламига мансуб бўлиб бу асарлар ҳам ўз вақтида жамоатчилик эътиборини ўзига жалб қилган эди. Адибнинг «Бир кеча фожиаси» повести ҳам китобхон назаридан четда қолгани йўқ.

Шуҳрат — драматург сифатида ўз ижодининг балоғат ёшида саҳнага чиқди ва драматургияда ҳам ўз адабий принципларига содиқ қолган ҳолда ҳалоллик, покизалик, ўзи яшаб турган давр қонуниятига эътиқод мавзуларини олиб кирди.

«Беш кунлик куёв» — Шуҳратни драматург сифатида машҳур қилган асар бўлиб Тошкент ва область театрларида минг мартадан ортиқ афиша кўрди, саҳнада қўйилди. «Она қизим» пьесаси асосида яратилган спектакль ҳам томошабинларни мамнун қилди.

Шуҳрат — таржимон, бошқа халқлар адабиётининг нодир асарларини, классикамиз дурдоналарини ўзига хос тиниқ оҳанг ва илиқ нафас билан таржима қилди. Пушкин, Лермонтов, Гейне, Мицкевич Некрасов, Леся Украинка асарларининг Шуҳрат ўзбекчага ағдарган асарлари севилиб ўқилмоқда.

Япон шоирларининг «Хиросима фарёди», Вьетнам шоирларининг империализмга қарши, босқинчиларнинг ваҳшийликларини фош қилувчи шеърлари Шуҳрат таржимаси туфайли ўзбек тилида жаранглямоқда. Шуҳратнинг ўзи ҳам империализмнинг жирканч кирдикорларини фош қилувчи бир неча шеърлар ёзди. У шеърларининг бирида уруш жазавасида тентираётган жанобларни огоҳлантириб ёзади:

Жанг кўрган азамат
ёшлигим онти:
Уйқумни бузмангиз
жаноблар сира!
Нафталин сепилган
шинелим бутун,
Погоним тақиглик
елкаси узра!

Шуҳрат ижоди айниқса, шу кунларда, балоғат ёшининг ижодий камолати барқ урган кунларда баракали ижод қилмоқда. У шу кунларда, юбилейи арафасида ўнлаб янги шеърлар ёзиб тамомлади ва ўз замондошларининг эътиқоди ҳақида янги йирик асар устида ишламоқда.

Иброҳим РАҲИМ,
Ўзбекистон ССР халқ ёзувчиси.

ШУҲРАТ

ЯХШИЛАР

— Дунёда нима кўп: яхшими, ёмон!
Ҳамиша берганинг менга шу савол.
Яхшилар кифтида туради замон,
Яхшилар туфайли топмайди завол!

Яхшилар меҳридан қалбингда севинч,
Муродинг чироғи ёнади порлоқ.
Яхшилар меҳридан ёруғ жаҳон тинч,
Тун ранги тим қора, тонглар ранги оқ!

Яхшилар меҳридан олам мунаввар,
Мунаввар дилларнинг орзуси беҳад.
Яхшилар меҳридан эл-элни севар,
Яхшилар меҳридан буюк муҳаббат

Яхшилар дунёнинг устуни, кўрки,
Яхшилар қолдирар эзгуликдан ном.
Яхшилар меҳридан бу олам эрки,
Йил оша барқ уриб этади давом.

Яхшилар туфайли дунё баркамол,
Яхшилар меҳридан бу боғ, бу чечак.
Яхшилар меҳридан очади жамол
Башарнинг иқболи шонли келажак!

Ёмон ҳам дунёда яшайди, афсус,
Ёмонлар қаҳридан ғариб бу олам!
Олам ярасига улар сепар туз.
Туз сепиб яна у чеккан бўлар ғам!

Шукурким, уларнинг сони кам, бироқ
Сони кам бўлса ҳам кўпга ўхшайди.

Эларо мақол бор: бир ёмон бузоқ
Бутун бир подага соя ташлайди!

Ёмонлар яхшига таъна қилса ҳам,
Яхшилар кўзимни очиб туради.
Истагим, яхшилар ҳеч бўлмасин кам,

Бу олам бахтига чирой беради!
Яхши бор бу дунё бутун туради.
Яхшилар дунёга нур уфуради.
Яхшилар кифтида бу ёруғ жаҳон.
Яхшилар меҳрига фидо бўлсин жон!

ДЕДИ...

Сув деди: — қаерда бир гиёҳ унса,
Билингки, шу ерда мен ўзим борман.
Кун деди: — қаерда бир гиёҳ кулса,
Билингки, шу ерда мен ўзим борман.
Йўл деди: — қаерда оёқ изи бор,
Шу ерда одамга хизмат қилганман
Гул деди: — қаерда шодлик кези бор,
Шу ерда хизматим позим билганман.
Ел деди: — қаерда мен хуш ёқибман,
Демакки, шу ерда қадрим бор менинг.
Онг деди: — қай дилда чироқ
ёқибман,
Шу дилда нур тўла сатрим бор менинг
Тил деди: — қаерда ширин калом бор,
Шу ерда мен мамнун, роҳатижонман.
Эл деди: — қаерда гўзал олам бор,
Ижодкор соҳиби, санъаткор менман!

САВОЛЛАР

Гул бўлса-ю, яшнаб турмаса,
Муҳаббатдан савол сўрмаса,
Кимга керак у турфа гуллар!

Бахт уфқига бўлмаса туташ,
Тепасида ёнмаса оташ,
Кимга керак у чалкаш йўллар!

Соф сувини элга тутмаса,
Юрт боғини чаман этмаса,
Яшнатмаса нимаси булоқ!!

Ёру дўстга тутмаса ўзин,
Тингламаса адолат сўзин,
Кимга керак бундақа қулоқ!

Гўзалликка мафтун бўлмаган,
Севинчидан мамнун кулмаган —
Кўзлар, айтинг, нимага керак!

Ўз бахтига тўйиб қонмаса,
Вақти келса куйиб-ёнмаса
Кимга керак ундайин юрак!!

✦ СПОРТ ✦ СПОРТ ✦ СПОРТ ✦ СПОРТ ✦ СПОРТ ✦ СПОРТ ✦ СПОРТ ✦ СПОРТ ✦ СПОРТ ✦ СПОРТ

САМБО:

АЛИ—ҚУРАШЧИЛАР ОРАСИДА

Республика пойтахтининг «Юбилей» марказий спорт залида самбо кураши бўйича бир неча кун давом этган СССР шахсий чемпионати баҳслари ниҳоясига етди. Ўтган куни яна беш вазн бўйича мамлакат чемпиони номига сазовор бўлган полвонлар ғолиблик супасига кўтарилдилар. Тўрт марта мамлакат чемпиони омсклик Александр Пушница бу сафар владимирлик Геннадий Маленкин билан ҳал қилувчи курашда беллашиб, қўли баланд келди. Ереванлик Сергей Аракелян биринчи марта чемпион номига сазовор бўлди. Мусобақада республикамиз вакилларидан Александр Долженко муваффақият қозонди. Александр 100 килограмм вазнли полвонлар сафида куч синашиб, ғолиблик супасининг энг юқори поғонасини эгаллади ва кўксига олтин медаль тақди. Москвалик В. Пашкин ҳам чемпион номига лойиқ кўрилди.

Чемпионатда ўзбекистонлик самбочилар бир олтин, икки кумуш ва шунча бронза медалини қўлга киритдилар. Чунончи, К. Юсупов билан С. Гогнадзе кумуш медаль олган бўлишса, В. Аникин билан В. Сободировлар чемпионатнинг бронза медали совриндори бўлдилар. Чемпионатнинг яна бир олтин медали москвалик В. Кузнецовга насиб этди.

Самбочилар баҳсининг сўнгги куни Тошкентда меҳмон бўлиб турган профессионал боксчилар орасида икки марта жаҳон чемпиони Муҳаммад Али «Юбилей» марказий спорт залига ташриф буюрди. Моҳир боксчи беллашувларни зўр қизиқиш билан кузатди. Самбочилар Алига курашчилар ҳалатини совға қилдилар.

ФУТБОЛ:

«ТОРПЕДО» — «ПАХТАКОР» — 1:1

Тошкентликлар Москвада ўтказилган иккинчи учрашувни кўтаринки руҳда бошладилар.

25 минутда М. Ан олисдан оширган тўпни В. Чуркин дарвозага йўллаб, ҳисобни очди.

Учрашувнинг иккинчи қисмида ҳам «Пахтакор» учун имкониятлар бўлди. Лекин, ўйин тугашига 20 минут қолганда зарб билан тепилган тўп О. Чечетин қўлидан чиқиб кетди. Храбростин эса ҳисобни тенглаштиришга улгурди — 1:1.

⊙ **ЕНГИЛ АТЛЕТИКА.** Тбилисида «Правда» газетаси совринн учун курашда иштирок этаётган Владимир Ящченко баландликка сакрашда жаҳон янги рекордини (234 см.) ўрнатди.

⊙ **ОҒИР АТЛЕТИКА.** ЧССРнинг Гавиржов шаҳрида давом этаётган Европа чемпионатида совет спортчиси Ю. Вартанян даст кўтаришда (170,5 кг.) жаҳон рекордини ўрнатди.

Суратда: майкоплик А. Хапай (чапда) ва К. Мадиёров (Қозон) ўзаро беллашувда.

С. Гапич фотоси.

ЖАҲОН ЧЕМПИОНИ КИМ БЎЛАРКИН!

«Спортлото» тиражида 49 та рақамдан 6 та ютуқли рақамларни олдиндан каромат қилаётганлар бўляпти-ю, аммо жаҳоннинг 16 та сараланган футбол командасидан қайси бири футбол «тахт»ига чиқишини айтиб берадиган донишманд топилмаяпти.

Бахт кимга кулиб боқаркин, «Футбол оламининг юлдузи» деган фахрий ёрлиқ қайси командага насиб этаркин?! Узоқ Аргентинанинг стадионларини лиқ тўлатиб ўтирган, бутун вужуди билан «зангори экран»га нигоҳ ташлаган миллионлаб ишқибозлар, қолаверса, жаҳоннинг ман-ман деган футбол мутахассисларининг хаёлини ана шу фикр-ўйлар чулғаб олган. Бу жумбоқнинг ечилишига саноқли кунлар қолди — 25 июнда ҳаммаси равшан бўлади. Ҳозирча эса бирон-бир башорат кўрсатишдан одамлар ожиз.

Жаҳон XI чемпионати ниҳоясига яқинлашмоқда. Чемпионат қатнашчиларининг ярми— 8 команда футболчилари юкларини чемоданга жойлаб, аллақачон уйларига етиб олдилар. Аргентина билан бир қитъада жойлашган Мексика футболчилари ўз дарвозаларидан 12 та тўп ўтказиб юбориб, бу соҳада «рекорд» қўйдилар. Уч ўйиндан биронта ҳам очко ололмай, кураш майдонини тарк этдилар. Испания — Бразилия командалари майдонда. Учрашувнинг 74-минутидаги ҳаяжонли дақиқани испанларнинг ўзи ҳам узоқ йилларгача эсдан чиқармасалар керак: «Испания футболчиларини бутун Европа олқишлайдиган, бразилияликлар сафдан чиқиб кетадиган бўлди» деган фикр бир дақиқа ҳамманинг хаёлидан ўтаётганда, чап қанот ҳужумчи Карденоса тўпни бўш қолган дарвозага йўналтиролмади. Бу ҳақда европалик шарҳловчи Хьюджес: «шундай вазиятда 6 яшар бола ҳам дарвозани тўғри нишонга олган бўларди» деб ёзган бўлса, ўша кунларда Аргентинадан репортаж олиб борган Пеленинг ўзи ватандошларининг учрашувдаги лоқайдлиги ҳақида ачиниб гапирди.

Шундай қилиб, Венгрия ва Испания командалари билан бир қаторда, Франция, Шотландия, Швеция футболчилари ҳам Европага қайтишга мажбур бўлдилар. Африка қитъасидан борган Тунис футболчилари чемпионатда шов-шув туғдириши кутилмаганди. Аммо, Осиёнинг ягона вакили эронлик чарм тўп усталари чорак финалга ҳам чиқолмадилар.

Чемпионатда курашни давом эттириш ҳуқуқини сақлаб қолган 8 команда икки группага бўлиниб, мусобақанинг иккинчи босқичидаги биринчи тур ўйинларини ўтказди. Гарчи Австрия, Перу ва Польша командаларининг бироз заифлиги сезилган бўлса-да, группаларда биринчи ва иккинчи ўринларни қайси командалар эгаллайди, яъни олтин ва кумуш медаллар учун кимлар беллашадию бронза медалини қўлга киритишда қайси командалар куч синашади? деган жумбоқ ҳамон очиқ турибди.

«А» ГРУППА

	Ю	Д	М	Т	О
Голландия	1	—	—	5-1	2
Италия	—	1	—	0-0	1
ГФР	—	1	—	0-0	1
Австрия	—	—	1	1-5	0

«Б» ГРУППА

	Ю	Д	М	Т	О
Бразилия	1	—	—	3-0	2
Аргентина	1	—	—	2-0	2
Польша	—	—	1	0-2	0
Перу	—	—	1	0-3	0

Жаҳон чемпионатининг миллионлаб ишқибозлар қалбини ўзига ром этаётгани, футбол жаҳон спортининг энг оммавий турига айланганлигининг боиси ҳам мана шу жумбоқлардадир.

Бир дақиқа жаҳон футбол чемпионатининг ташкил топиши тарихига нигоҳ ташлайлик: 1904 йил 21 майда Парижда Халқаро футбол федерацияси — ФИФА тузилганлиги эълон қилинди. Бироқ узоқ вақт футбол мусобақалари олимпиада ўйинлари билан биргаликда ўтказиб келинди. Ниҳоят, 1928 йилда Амстердам шаҳрида жаҳон футбол чемпионатини алоҳида ўтказиш жойи ва йили келишиб олинди: Уругвай, 1930 йил. Монтевидеодаги 80 минг томошабинга мўлжаллан-ган «Центарио» стадиони тўққиз ой давомида кеча-кундуз қурилди. Атрофи икки ярим метр кенгликдаги сув билан тўлдирилган анҳор, одам бўйи баландлигидаги панжара билан ўралган бу стадионни кўрган европаликлар (Франция, Руминия, Югославия, Бельгия командалари) аввалига таажжубландилар. Лекин, тез орада қизиққон уругвайлик ишқибозлар билан учрашгач, бунинг моҳиятига тушунадилар.

Биринчи жаҳон чемпионатида финалга Аргентина ва Уругвай командалари чиқди.

Финал учрашувида Уругвай футболчилари 4:2 ҳисобида ғалаба қозондилар. Европадаги мусобақаларда кўрсатган ажойиб ўйинлари туфайли парижликларнинг меҳр-муҳаббатини қозонган ва «қора марварид» лақаби билан машҳур бўлган Хосе Леон Андраде бу сафар ҳам ғалабага катта улуш қўшади. Лекин, Андраденинг тақдири фожиали бўлди: футбол майдонларида олган жароҳатлари оқибатида шол бўлиб қолди, кўз нуридан ажради. Муҳтожликда яшаган пайтларида ҳеч ким ва ҳеч нарса, ҳатто ёлғиз ўзи яшайдиган уйидаги медаллари, ёрлиқлари ҳам жонига оро кирмади. 1957 йилда Монтевидеодаги ертўлаларнинг биридан унинг жасади топилди.

Ҳозирда халқаро спортнинг таркибий қисмига айланган жаҳон футбол чемпионати мана шу тариқа туғилган эди. Шундан бери ўн марта жаҳон чемпионати бўлиб ўтди: икки мартадан Уругвай, Италия, ГФР командалари, уч марта Бразилия ва бир марта Англия командаси жаҳон чемпиони деган юксак унвонга сазовор бўлди. Яқин кунларда буларнинг сафига 11-чемпион келиб қўшилади.

ФИФА президенти Жоао Авеланж бултур ёзда Москва, Ленинград, Киевда бўлиб, 1980 йилда олимпиада ўйинлари ўтказиладиган спорт иншоотларини кўздан кечиргач, уларга юксак баҳо берган эди. Яқинда у Буэнос-Айресда «Известия» газетаси махсус мухбирининг саволига жавоб қайтариб, яна қуйидагиларни таъкидлаб ўтди:

— Навбатдаги жаҳон чемпионати 1982 йилда Испанияда ўтказилади. Қоидага мувофиқ, 1986 йилда Америка қитъасидаги мамлакатлардан бирида бўлади. Агар Совет футбол федерацияси 1990 йилги жаҳон футбол чемпионатини СССРда ўтказишни таклиф қилса, биз бу илтимосни албатта қўллаб-қувватлаймиз.

Алижон МАЪЗУМОВ,
«Совет Ўзбекистони»нинг футбол шарҳловчиси.

Редактор
М. ҚОРИЕВ.

реклама ВА ЭЪЛОНЛАР

Самарқанд шаҳрида
24—25 ИЮНЬ КУНЛАРИ
1978 ЙИЛГИ ЎЗБЕКИСТОН ССР ПУЛ-БУЮМ ЛОТЕРЕЯСИНИНГ УЧИНЧИ ЧИҚАРИЛИШИ БЎЙИЧА

ЮТУҚЛАР ТИРАЖИ ЎТКАЗИЛАДИ

ТИРАЖДА 382 МИНГ СЎМЛИК ПУЛ ВА БУЮМ ЮТУҚЛАРИ ЎЙНАЛАДИ.

Жумладан, 40 та автомашина, 80 та аравачали мотоцикл, кўп миқдорда гиламлар, гилам поёндозлар ва бошқа қиммат баҳо буюмлар ҳамда йирик пул ютуқлари бор.

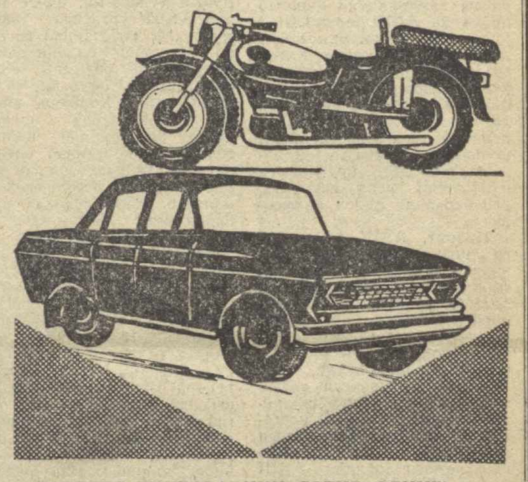

ЛОТЕРЕЯ БИЛЕТЛАРИНИ СОТИБ ОЛИНГ!
ЮТУҚЛАР ТИРАЖИДА ҚАТНАШИНГ!

СССР Давлат меҳнат омонат кассаларининг Ўзбекистон республика Бош бошқармаси.

«УЗЭЛЕКТРОМОНТАЖ»
ихтисослаштирилган трестининг
ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ МОНТАЖ БОШҚАРМАСИ
электромонтажчиларни тайёрлайдиган

КУРСЛАРГА ҚАБУЛ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Курсларга 8—10-синф ҳажмида маълумотли, 18 ва ундан катта ёшдаги тошкентлик ва Тошкент атрофида яшайдиган йигитлар қабул қилинади.

Ҳар ойда 76 сўмдан (Совет Армияси сафида хизматни ўтаб қайтганларга 100 сўм) **стипендия берилади.**

Курсларни тугатганларга кучланиш ва ёритиш қурилмалари бўйича электромонтажчи малака унвони берилади.

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳри, «Халқлар дўстлиги» проспекти, 57-уй (103-автобуснинг «Ипподром» бекати; метронинг «Собир Раҳимов» станцияси). Телефон: 76-75-79.

ТОШКЕНТ ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИК ИНСТИТУТИ
1978 йилда институтга киришни хоҳловчилар учун
1 ОЙЛИК ПУЛЛИК ТАЙЁРЛОВ КУРСЛАРИГА

ТИНГЛОВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

КУРСЛАРГА ЎРТА МАЪЛУМОТЛИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ.

МАШҒУЛОТЛАР — 26 ИЮНДА БОШЛАНАДИ.

Ўқиш учун тингловчилар 12 сўм пулни почта орқали институтнинг Давлат банкининг Тошкент шаҳар, Куйбишев бўлимидаги 14041 номерли расчётний счётига ўтказадилар.

Курсларга қабул қилинган тингловчилар ётоқхона билан таъминланмайдилар.

Институт адреси: 700183, Тошкент шаҳри — 183, Тошкент Қишлоқ хўжалик институти.

Институтга 62, 81, 19, 73, 117-автобусларда («Қишлоқ хўжалик институти» бекати) бориш мумкин.

Кино

Қишки бинода

Сўнгги ўқ овози — «МОСКВА» (12, 14, 16, 17.30, 19, 20.30), «НУКУС» (тоқ соатларда), «ЧАЙКА» (кундуз ва кечқурун).

Роберт плюс Тереза — «КОМСОМОЛ 36 ЙИЛЛИГИ» (жуфт соатларда).

Багдасар хотини билан ажралишмоқда — «ДРУЖБА», ҲАМЗА номли (тоқ соатларда).

Келгинди аёл — «ҚОЗОҒИСТОН» (11, 15, 19, 21.00), «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Хизматдош ошиқлар қиссаси — «ҚОЗОҒИСТОН» (12, 13, 16, 17, 20.00).

Ўзбекистон КП Тошкент область комитети ва халқ депутатлари область Совети ижроия комитети Тошкент область ижроия комитети Ички ишлар бошқармасининг бошлиғи Ғ. З. Зокировга онаси

Фотимахон ЗОКИРХЎЖАЕВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Ўзбекистон ССР Ички ишлар министрлиги коллегияси ва партия комитети Тошкент область ижроия комитети Ички ишлар бошқармасининг бошлиғи, милиция генерал-майори Ғ. З. Зокировга онаси

Фотимахон ЗОКИРХЎЖАЕВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Тошкент область ижроия комитетининг Ички ишлар бошқармаси шахсий состави ҳамда областдаги шаҳар ва район ички ишлар бўлимларининг шахсий составлари бошқарма бошлиғи, милиция генерал-майори Ғ. З. Зокировга онаси

Фотимахон ЗОКИРХЎЖАЕВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Тошкентдан гапирамиз ва кўрсатамиз

Телевидение

18 ИЮНЬ, ЯКШАНБА

МАРКАЗИЙ ТЕЛЕВИДЕНИЕНИНГ «ВОСТОК» ПРОГРАММАСИ

9.00 — Вақт. 9.35 — Зарядкага сафланинг. 10.00 — «Будильник». 10.30 — Совет Иттифоқига хизмат қиламан. 11.30 — Капитан Немо (бадиий фильм, 3-серия). 12.35 — Музикали киоск. 13.00 — Қишлоқ янгиликлари. 14.00 — Театр спектакли. 16.10 — В. А. Моцарт. 31-симфония. 16.30 — Халқаро панорама. 17.00 — Бугун — медицина ходимлари куни. 17.45 — Концерт. 18.30 — Янгиликлар. 18.45 — Мультфильм. 19.05 — Киносаёҳатчилар клуби. 20.05 — Концерт. 20.25 — Телевизион спектакль. 21.30 — Вақт. 22.00 — Концерт. 22.45 — Футбол бўйича жаҳон чемпионати. 2-финал. 00.30 — Янгиликлар.

УЗБЕКИСТОН ТЕЛЕВИДЕНИЕСИНИНГ ПРОГРАММАСИ

10.00 — Янгиликлар. 10.10 — Ҳужжатли фильм. 10.25 — Бугун — медицина ходимлари куни. 10.55 — Буратинонинг саргузаштлари (бадиий фильм, 2-серия). 12.00 — Қувноқ стартлар. 13.00 — Шахмат мактаби. 13.30 — Концерт. 14.10 — Бадиий гимнастика бўйича «Умид кубоги» учун Бутуниттифоқ мусобақалари. 14.55 — Реклама. 17.35 — Концерт. 18.00 — Бокс бўйича «Меҳнат резервлари» биринчилиги. 18.45 — Оламда нима гап. 19.15 — Ахборот. 19.30 — Муқимий лирикаси. 20.30 — Ахборот. 20.50 — Телевизион миниатюралар театри. 21.30 — Вақт. 22.00 — Чорвачилик зарбдор фронт. 22.15 — Привалов миллионлари (бадиий фильм, 2-серия).

ҚИРҒИЗИСТОН ТЕЛЕВИДЕНИЕСИНИНГ ПРОГРАММАСИ

16.45 — Фрунзе кўрсатувлари

19 ИЮНЬ, ДУШАНБА

МАРКАЗИЙ ТЕЛЕВИДЕНИЕНИНГ «ВОСТОК» ПРОГРАММАСИ

9.00 — Вақт. 9.35 — Гимнастика. 9.55 — Телевизион спектакль. 11.00 — Мўъжизасиз-мўъжизалар. 12.00 — «Ла Скала» театрининг 200 йиллигига. 14.40 — Эрих Мария Ремарк туғилган кунининг 80 йиллигига. 15.30 — Онамларнинг мактаби. 16.00 — Комсомол шон-шуҳрати йўлларидан. 16.45 — Спорт программаси. 18.30 — Янгиликлар. 18.45 — П. И. Чайковский номли VI Халқаро конкурс кундалиги. 19.15 — Учинчи йил — зарбдор йил. 20.00 — Футбол бўйича жаҳон чемпионати. Аргентина — Бразилия командалари. 21.30 — Вақт. 22.00 — Алкоголизм зарари ҳақида ҳужжатли фильмлар. 22.30 — Фильм-концерт. 23.25 — Янгиликлар

УЗБЕКИСТОН ТЕЛЕВИДЕНИЕСИНИНГ ПРОГРАММАСИ

18.00 — Мультфильм. 18.25 — Старшеклассник. 18.55 — Халқаро ҳаётнинг актуал проблемалари. 19.15 — Ахборот. 19.30 — Концерт. 20.30 — Ахборот. 20.50 — «Хайтарма» татар ансамблининг концерти. 21.30 — Москва. 22.00 — Ғалла — ризқи рўзимиз. 22.15 — Қалдирғочлар баҳорда учиб келади (бадиий фильм).

ТОШКЕНТ ШАҲРИ ВА ТОШКЕНТ ОБЛАСТИ УЧУН ПРОГРАММА

19.00 — Бахтли киши (бадиий фильм). 20.10 — Янгиликлар. 20.30 — Галина Караева куйлайди. 20.45 — Меҳнат кишиси ҳақида ғамхўрлик. 21.15 — Ўқув программаси.

Радио

18 ИЮНЬ, ЯКШАНБА

8.30 — А. Навоий ғазаллари билан айтиладиган қўшиқлар. 9.15 — «Табассум». 10.30 — Медицина ходимларининг талабларига биноан концерт. 11.15 — «С добрим утром!». 12.10 — «Ўзбекистон ишчиси». 13.30 — Медицина ходимлари, сизлар учун. 14.00 — «Механизатор ўйлари». 15.00 — «Муҳим ижтимоий вазифалар». 15.15 — Дам олиш киноафишаси. 15.40 — «Трибунал» (радиомонтаж). 17.15 — «Қўшиқ билан учрашув». 18.15 — «Ёшлик». 19.00 — Москва. 19.30 — Енгил куйлар. 20.25 — Ўзбек халқ куйлари. 21.00 — «Табассум» (такрорий). 22.28 — Қишлоқ бадиий ҳаваскорлари ижро этади. 23.15 — Дам олиш концерти.

19 ИЮНЬ, ДУШАНБА

8.30 — «Яхши кайфият». 9.15 — Ленинча радиолекторий. 9.30 — Ўзбек халқ куйларидан концерт. 11.15 — Олимлар микрофон олдида. 11.30 — Партия ҳақида, Ленин ҳақида қўшиқ куйлаймиз. 12.00 — «Узбекистан индустриальний». 13.00 Бухороликлар ташаббуси асосида. 13.30 — Енгил чолғу куйлари. 14.00 — Ғўза парваришига алоҳида эътибор берайлик. 16.10 — Чет эл классик куйларининг танланган саҳифалари. 18.15 — Оила бюджетининг асосий манбаи. 18.30 — Инсон ва қонун. 19.40 — Шу ҳафтанинг энг муҳим сиёсий воқеалари. 20.25 — Озарбайжон халқ куйлари. 21.00 — Концерт. 21.30 — Н. Фозилов. «Тўёна» (ҳужжатли ҳикоя). 22.28 — Композитор М. Бурхоновнинг қўшиқлари ва романслари. 23.20 — Дам олиш концерти.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Орган ЦК Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР.

Редакция адреси: 700000 ГСП, Тошкент Ленин проспекти, 41.

ТЕЛЕФОНЛАР редактор — 33-65-45, 32-53-04, редактор ўринбосарлари — 33-79-14, 32-53-05, 33-06-83, 32-53-04, масъул секретарь — 33-44-55, 32-55-05 секретариат — 33-72-83, 32-53-06 БЎЛИМЛАР партия турмуши — 33-34-69, 32-53-97, 32-57-19, марксизм-ленинизм назарияси пропагандаси — 32-55-70, халқаро ҳаёт — 32-54-18, саноат, транспорт ва капитал қурилиши — 33-47-80, 32-53-14, 32-54-09, қишлоқ хўжалиги — 33-76-04, 32-53-15 32-53-70; адабиёт ва санъат — 33-20-36, 32-54-35, 32-55-16, совет қурилиши — 32-57-20, 32-54-26, фан, мактаб ва олий ўқув юртлари — 32-57-21, 32-54-24; ахборот ва спорт — 33-14-24, 32-55-17, 32-54-26, 32-54-27; хатлар ва оммавий ишлар — 33-21-43, 33-35-53, 32-53-16, 32-53-20, 32-53-21, 32-54-13, иллюстрация — 32-57-22, коммунистик тарбия — 32-54-29; стенографистка — 33-73-43, 32-54-05, жамоатчилик қабулхонаси — 33-89-26, 32-52-26; эълонлар бўлими — 33-81-42 ОБЛАСТЬ МУХБИРЛАРИ — ҚҚАССР — 2-42-62; Тошкент — 32-53-20, Самарқанд — 3-19-72; Сирдарё — 2-09-70; Сурхондарё — 55-35, Хоразм — 51-24; Бухоро — 3-31-42, Қашқадарё — 38-42; Фарғона — 4-20-84, Наманган — 6-79-92; Андижон — 4-48-85, Жиззах — 31-66; Нашриёт диспетчери — 32-78-94. Нашриёт телефон станциясининг навбатчиси — 33-90-50

Р. 07658. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. Индекс 64583. Д. — 138.